

การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

สารนิพนธ์
ของ
ชนาวรรณ แสงไวศยสุข

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

สารนิพนธ์
ของ
ชนาวรรณ แสงไวยศยสุข

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
ธนาวรรณ แสงไวศยสุข

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

ธนาวรรณ แสงไวศยสุข. (2551). การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. ปรินทิเนียนพน์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษารวมรวมปัญหาข้อเสนอแนะการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็น
บุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่ง
เรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในปี
การศึกษา 2550 จำนวน 74 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์
ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า

1. จากการศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง ใน 4 ประเภทพบว่า
ครูผู้สอนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1.1 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล : ครูส่วนใหญ่นิมนต์พระสงฆ์มาสอนมากที่สุด
รองลงมาได้แก่ ใช้แหล่งเรียนรู้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงาน
หัตถกรรมการแทงหยวก ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมดินขาว ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
การแพทย์แผนโบราณ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านช่างปั้นปูนลวดลาย ตามลำดับ

1.2 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ : ครูส่วนใหญ่พานักเรียนไปศึกษาแหล่ง
เรียนรู้วัดไร่ขิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โบราณสถานองค์พระปฐมเจดีย์ บริเวณพุทธมณฑล
พระราชวังสนามจันทร์ และพระประโทนเจดีย์

1.3 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ : ครูส่วนใหญ่พานักเรียนไปศึกษา
แหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน แหล่ง
อาชีพทางการเกษตร แหล่งอาชีพทางการประมง แหล่งเรียนรู้ตลาดน้ำวัดดอนหวาย และแหล่ง
เรียนรู้คลองมหาสวัสดิ์

1.4 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ : ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า
จากสื่อ สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำราจากห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ศึกษาความรู้จาก
วิทยุทัศน์ การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ศึกษาค้นคว้าจากโทรทัศน์ทางการศึกษา สืบค้น
ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิต และให้นักเรียนศึกษาสืบค้นข้อมูลจาก
อินเทอร์เน็ต

2. จากการรวบรวมปัญหาข้อเสนอแนะการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง
พบว่า

2.1 ปัญหา พบว่าการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงขาดการวางแผนที่ดี การติดต่อประสานงานเชิงครูภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการสนใจที่ดี ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาที่ต้องการมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน รายวิชาที่ทำการสอน เวลาที่ใช้ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ นอกสถานศึกษามีน้อยเกินไป ในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละครั้งใช้งบประมาณจำนวนมาก

2.2 ข้อเสนอแนะ ควรมีการวางแผนที่ดี ชัดเจน ควรสรรหาวิทยากรท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เพียงพอ เหมาะสมและตรงตามสาขาที่ต้องการ ควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

A STUDY OF THE LEARNING RESOURCES USAGE OF TEACHERS
AT WAT RAI KHING SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
NAKHON PATHOM EDUCATION SERVICE AREA 2

AN ABSTRACT
BY
TANAWAN SAWANGWAISAYASUK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2008

Tanawan Sawangwaisayasuk. (2008). *A Study of Learning Resources Usage of Teachers at Wat Rai Khing School under the Office of Nakhon Pathom Education Service Area*
2. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr. Puongrat Kesonpat.

The purposes of this study were to study and collect problems and suggestions on the learning resources usage of teachers at Wat Rai Khing School under the Office of Nakhon Pathom Education Service Area 2 in 4 aspects, i.e. 1) persons, 2) outstanding places, 3) natural resources, and 4) information media. The sample consisted of 74 teachers and subject areas heads at Wat Rai Khing School in the academic year 2007. The instrument for data collection was a questionnaire for teachers and an interview form for subject areas heads. The data were analyzed by frequency, percentage, and content analysis.

The study findings are as follows.

1. The learning resources usage of teachers at Wat Rai Khing School in the 4 aspects were as follows.

1.1 Persons. Persons that most teachers used as learning resources, in priority of use, were monks, local wisdoms in Thai music, local wisdoms in banana stalk carving, local wisdoms in white clay handicraft, local wisdoms in traditional medicine, and local wisdoms in stucco decorative art respectively.

1.2 Outstanding places. Most teachers took students to study at outstanding places, in priority of use such as Wat Rai Khing, Prapathom Chedi historical site, Buddha Monton area, Sanam Chandra Palace, and Phra Pathom Chedi respectively.

1.3 Natural resources. Most teachers took students to study at, in priority of natural resources used, Tha Chin River, Ecotourism Tha Chin River Resources, agricultural career resources, fisheries career resources, learning resources at Wat Don Wai floating market, and learning resources at Klong Mahasawat respectively.

1.4 Information media. Most teachers let students study from media, printed materials, periodicals, books and textbooks in the school library as the highest used resources, others in priority of use were videos, computerized instructions, educational

television, data retrieval through the Living Library Project, and data retrieval from the internet.

2. Problems and suggestions on the learning resources usage of teachers at Wat Rai Khing School were as follows.

2.1 Problems. Learning resources usage of teachers at Wat Rai Khing School lacked good planning. Coordination with local wisdom teachers lacked good motivation. Numbers of local wisdoms in the needed areas were not enough for the numbers of students and courses taught. Time for studying at the outside learning resources was too short. Each field study of the learning resources consumed large budget.

2.2 Suggestions. There should be good and clear planning. Should seek enough local wisdoms teachers, appropriate, and relevant to the needed areas. Should have continuous support budget, public relations to build understanding. And should open opportunities for stakeholders to have more participation.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่องการศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2 ของชนาวรรณ แสงไวยศยสุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี แสงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รท.ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ในการดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำการทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอนจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงความกรุณาดังกล่าว และ ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ประธานในการสอบสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รท.ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และอาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ดร.ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์ อาจารย์กนกรัตน์ สุพรรณอ่วม และนายสำราญ ลอยประสงค์ ที่กรุณาตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู อาจารย์ ในโรงเรียนวัดไร่ขิง ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา ราชบุรี รุ่น 4 และรุ่น 5 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจตลอดมา

คุณค่า ประโยชน์และความดีที่เกิดขึ้นจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และบุคคลที่กล่าวมาทั้งหมด ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ธนาวรรณ แสงวงไวยศสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	 8
แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้.....	9
การจัดแหล่งเรียนรู้.....	9
ความหมายแหล่งเรียนรู้.....	11
ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้.....	11
ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้.....	15
ประเภทของแหล่งเรียนรู้.....	19
การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้.....	21
แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล.....	25
แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ.....	30
แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ.....	35
แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ.....	37
การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง.....	38
เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย.....	50
ด้านครูผู้สอน.....	50
ประสบการณ์ในการสอน.....	50
ระดับชั้นที่สอน.....	51
กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
งานวิจัยในประเทศ.....	51
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
สรุปผลการวิจัย.....	71
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	74
ผลการศึกษาวิจัย.....	75
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก.....	82
ภาคผนวก ก แบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัย.....	83
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	93
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	95
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	102

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ.....	62
2 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่ใช้และมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล.....	64
3 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่ใช้และมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ.....	65
4 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่ใช้และมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ.....	66
5 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่ใช้และมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ.....	67
6 ปัญหาในการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐมเขต 2.....	68
7 ข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐมเขต 2.....	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิด.....

7

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษา คือเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะปรับตัวให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสลับซับซ้อน ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก จากเหตุผลดังกล่าว รัฐจึงได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ที่มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา คือ การพัฒนาคน นโยบายดังกล่าวดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ทั้งนี้เพื่อพัฒนา “คน” ในทุกมิติเป็นองค์รวมอันจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ความสำคัญของการศึกษาจึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้แสดงเจตนารมณ์ในการยกระดับการศึกษาไทยให้สูงขึ้น ในมาตรา 10 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 6 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2545: 4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมโดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังปรากฏในมาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละการศึกษา มาตรา 24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 13-15) ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็นมีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544: 14)

ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก และใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 4)

ปัจจุบันการศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นเป็นเงื่อนไขทางการศึกษาภาวะหลังความทันสมัย (Post Modernity) ที่ส่งเสริมให้บุคคลเข้าสู่ความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Mastery) อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางกระตุ้นให้บุคคลไปสู่วิถีทางที่มองว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ปราศจากขอบเขต การจัดการศึกษาที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว ควรสอดคล้องกับภูมิปัญญาสังคมของความเป็นชนชาติเป็นหลัก สาเหตุที่ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันด้านความรู้กับต่างประเทศได้ เพราะประเทศไทยขาดการจัดการความรู้ และไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่พอเพียงต่อความต้องการของสังคม ด้วยเหตุที่รัฐต้องให้การสนับสนุนการศึกษาที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังปรากฏในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดบทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ (2544: 22) ที่กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ ตามศักยภาพและโอกาส ตามความสามารถ โดยจะเรียนรู้ได้อย่างไม่เป็นทางการ ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนและระบบการศึกษาสามารถสนองความต้องการและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งจะเป็นสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า ทำให้เกิดการเรียนรู้

การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ แต่ต้องอาศัยการค้นคว้าจากสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายด้วยเทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสม เนื่องจากความรู้มีมากมายในแหล่งต่างๆ เด็กสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้จากแหล่งเหล่านั้น ครูผู้สอนคือแหล่งเรียนรู้ดั้งเดิมแหล่งหนึ่งที่มีความสำคัญมาแต่อดีต แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูจึงไม่สามารถที่จะเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดสรรพวิชาได้ต่อไป และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลความรู้มากขึ้น และสามารถเรียนรู้ได้ทั้งจาก “ครูคน ครูเครื่อง และครูธรรมชาติ” (กรมวิชาการ. 2544: ความนำ)

แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะแหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และเกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้บังเกิดผล ต้องเกิดจากการสนับสนุนของผู้บริหาร การดำเนินงานของครู นักเรียน และความร่วมมือของทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: คำนำ) ซึ่งการเรียนรู้ในวิถีชีวิตมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต เพราะแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วไปทั้งในครอบครัว ชุมชน วัดและธรรมชาติ รวมทั้งผู้ให้การถ่ายทอดการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพื่อน ครู พระ หมอพื้นบ้าน ต้นไม้ สัตว์ ทุกคนทุกสิ่ง

ในโลกล้วนเป็นผู้ถ่ายทอดการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ในชีวิต ซึ่งถือได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีความเกี่ยวข้องกัน สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พจนีย์ เทียมศักดิ์. 2543: 57)

แหล่งเรียนรู้ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีที่สำคัญสำหรับนักเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า พบเห็นสัมผัสและลงมือปฏิบัติจริง อันเป็นหลักการสำคัญ ของการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ สิ่งที่อยู่รอบตัว และมองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขา จนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นและภูมิใจในความเป็นไทย จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพต่อการศึกษาย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. 2549: 2)

โรงเรียนวัดไร่ขิง มีทิศทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาในอนาคต ด้านผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการปลูกฝังเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเป็นประจำ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป ด้านครู สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาด้านวิชาการ การฝึกอบรม การนิเทศ ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านผู้บริหาร พัฒนางาน อาคารสถานที่ ให้มีสภาพที่เหมาะสม ภูมิทัศน์ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับปรุงโรงอาหาร สนามกีฬา ให้พร้อมใช้งาน พัฒนาระบบงานสารบรรณ และระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการใช้งาน และการพัฒนางานด้านอื่นๆ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 33)

การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง ได้นำข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ 2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานที่ ส่วนข้อเสนอแนะด้านครู ได้แก่ การสนับสนุนให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาตนเองทางวิชาการที่หลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 67)

จากการสัมภาษณ์ครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดไร่ขิง เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ยังไม่มีความหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา มุ่งเน้นเนื้อหาของวิชาที่สอนมากเกินไป อีกทั้งครูผู้สอนเองยังไม่ทราบว่าแหล่งเรียนรู้อยู่ที่ใดบ้างที่สามารถให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการบูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนบางส่วน ไม่มีความกระตือรือร้นต่อการเรียน (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: รายงานการประชุม)

งานวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ ผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูในการพัฒนาและปรับปรุงใช้แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ
2. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนมากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครู ในการใช้แหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 มีขอบเขตของการศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ในปีการศึกษา 2550 ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้รวมจำนวน 8 คน และครูผู้สอนจำนวน 74 รวมจำนวน 82 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ในปีการศึกษา 2550 ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูผู้สอนจำนวน 74 คน รวมจำนวน 82 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท ดังนี้

- 2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล
- 2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ
- 2.3 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ
- 2.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. การใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง วิธีการใช้ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้าน สถานที่สำคัญ ทรัพยากรธรรมชาติ และสื่อสารสนเทศ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ใน 4 ประเภท ได้แก่

1.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง วิธีการใช้ บุคคล กลุ่มคน ในชุมชนต่างๆ ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานและประกอบอาชีพด้านต่างๆ ที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน จนเกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญในอาชีพสาขานั้นๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอยู่ในโรงเรียน รอบโรงเรียน และบุคคลในชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ปรชาญชาวบ้าน พระสงฆ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

1.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ หมายถึง วิธีการใช้ สถานที่ที่รัฐหรือประชาชนจัดตั้งขึ้นซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ให้บริการความรู้ในเรื่องต่างๆ ฝึกอบรมเกี่ยวกับงานและอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน ได้แก่ สถาบัน องค์กร หน่วยงาน ห้องสมุด สถานที่สำคัญทางศาสนา สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และสถานประกอบการ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี

1.3 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง วิธีการใช้ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและอยู่รอบๆ ตัวเราที่ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ต้นไม้ พืชผัก พืชน้ำ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ตลอดจนสัตว์น้ำทุกชนิด

1.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ หมายถึง การใช้ สื่อ นวัตกรรม รวมทั้งสื่อเทคโนโลยี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โสตทัศนูปกรณ์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ หนังสือ แผ่นพับ เอกสาร ตำรา หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ เกมคอมพิวเตอร์ ซีดีรอม วิดีทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และข้อมูลข่าวสารทางรายการโทรทัศน์ทั่วไป

2. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

3. ระดับช่วงชั้นที่ทำการสอน หมายถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

4. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

5. โรงเรียนวัดไร่ขิง หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 หมายถึง เขตพื้นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งครอบคลุมใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน และอำเภอพุทธมณฑล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ได้อาศัยแนวคิดของ กรมวิชาการ (2545: 144) ได้กล่าวถึง ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ ได้ 6 ประเภท ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ มีประสบการณ์ ประสบความสำเร็จในงาน อาชีพ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น 2) แหล่งวิทยากร ได้แก่ สถาบัน องค์กร หน่วยงาน ห้องสมุด ซึ่งให้บริการความรู้ในเรื่องต่างๆ 3) สถานประกอบการ ซึ่งให้บริการความรู้ ฝึกอบรมเกี่ยวกับงานและวิชาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น 4) ทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อม เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ 5) สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น แผ่นพับ วารสาร หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ และ 6) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ดันธุเสธร (2533: 13) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาประกอบการเรียนการสอน 4 ประเภท คือ ประเภทบุคคล หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ประเภทสื่อต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ชนิดต่างๆ และประเภทวัตถุ และอาคารสถานที่ และ ดำริ บุญชู (2548: 27-31) ได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งการเรียนรู้ 4 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งการ

เรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและแหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ตัวแปรที่ศึกษา
การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงใน 4 ประเภท 1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ 4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครปฐม เขต 2 รายละเอียดของการศึกษา ขอนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
 - 1.1 การจัดแหล่งเรียนรู้
 - 1.2 ความหมายแหล่งเรียนรู้
 - 1.3 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
 - 1.4 ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้
 - 1.5 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
2. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้
 - 2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล
 - 2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ
 - 2.3 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ
 - 2.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ
3. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง
4. เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย
 - 4.1 ด้านครูผู้สอน
 - 4.1.1 ประสบการณ์ในการสอน
 - 4.1.2 ระดับชั้นที่สอน
 - 4.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่ต้องอาศัยครูหลายคนมาช่วยกัน ออกแบบการเรียนรู้และร่วมกันจัดกิจกรรม ซึ่งครูผู้สอนควรใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและได้ใช้ความสามารถหลายอย่างในการเรียนรู้ (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์; และดารณี คำวัจนิง. 2545: 25)

1.1 การจัดแหล่งเรียนรู้

ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ (2541: 18) ได้กล่าวว่า หลักการจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนมีความเข้มข้นคงทน ประการที่สำคัญคือต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายได้ดีถ้าลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้และวิธีการหลากหลายจำเป็นต้องอาศัยแหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระที่ต้องการ และได้เรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นสำคัญ ข้อควรคำนึงในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีดังนี้

1. บรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ให้เป็นสภาพจริงหรือเสมือนสภาพจริง
2. จัดทรัพยากรในแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ
3. ปรับสภาพของสถานที่เรียนให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองมากที่สุด
4. จัดบริเวณโรงเรียนให้เกิดแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้
5. จัดศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
6. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
7. มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการดูแลสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

นาคยา ปิลันธนานนท์; และคณะ (สิริยุพา ศกุนตะเสฐียร. 2545: 15; อ้างอิงจาก นาคยา ปิลันธนานนท์; และคณะ. 2542: 131-132) ได้กล่าวถึงการจัดแหล่งเรียนรู้ ควรให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้เรียนเอง ตามทฤษฎีการเรียนรู้จากชุมชน มีแนวคิดที่ว่า

1. การเรียนรู้โดยพื้นฐานเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม โดยทั่วไปเราจัดระบบการเรียนรู้ตามสภาพสังคมที่เราอยู่ ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่อยู่ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
2. ความรู้ต้องบูรณาการกับชีวิตในชุมชน ความรู้ที่แท้จริงต้องมีการบูรณาการทั้งการปฏิบัติ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมและรอบรู้ในชุมชนที่ตนอาศัย
3. กระบวนการเรียนรู้และการเป็นสมาชิกชุมชน เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ชุมชนกำหนดสิ่งที่จะให้เราเรียนรู้ และสิ่งที่เราเรียนรู้ก็กลับคืนสู่ชุมชนด้วย

4. ความรู้และการปฏิบัติแยกจากกันไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ที่เราจะรู้อะไรโดยไม่เคยลงมือทำ ในขณะที่เราทำอะไรได้เพราะเราได้เรียนรู้แล้ว

5. การมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ การได้ร่วมลงมือปฏิบัติจริง ในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน มีผลทั้งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเองและทำให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้

กรมสามัญ (2542: 7) ได้กล่าวถึง แนวการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน คือ

1. มุ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง

2. ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพและเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. รณรงค์ให้โรงเรียนพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ดำเนินการให้โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้หลายชนิดไว้ในแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างครบครัน ให้สนองความต้องการของนักเรียน หลักสูตรชุมชน และสังคม

5. ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทุกปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3) ได้เสนอแนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งที่นักเรียนจะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องที่สนใจใฝ่รู้ แหล่งเรียนรู้มีทั้งในโรงเรียนและชุมชน

2. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนนอกจากห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ แล้ว สถานที่ ทุกแห่งในบริเวณโรงเรียน จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้และบางครั้งโรงเรียนอาจจัดเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีอยู่ เช่น จัดเป็นจุดศึกษา สวนการเรียนรู้ ค่ายการเรียนรู้ เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่สร้างขึ้น อาจเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา สาธารณประโยชน์ สถานประกอบการ สถาบันทางการศึกษา อาชีพในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

4. โรงเรียนจัดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียน ในโรงเรียนและชุมชน

จากแนวคิดแหล่งเรียนรู้ข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ โรงเรียนจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ถือว่าแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อส่งเสริมกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความคิดและจินตนาการที่ดี สามารถเป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

1.2 ความหมายแหล่งเรียนรู้

กรมสามัญศึกษา (2544: 6) กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องจาก แหล่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ (2544: 28) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ คือ ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ ที่เกิด แห่งที่ หรือศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญ ตาม ความหมายนี้ แหล่งเรียนรู้จึงอาจเป็นได้ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้ง บุคคล สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต

สุทธาสินี วัชรบูล (2544: 3) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” อันอาจ เป็น สถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาการเรียนรู้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของ ผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ อย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกับการประเมินผลในชั้นเรียนหรือห้องเรียน

กรมวิชาการ (2545: 43) ได้ให้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วย ตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สามารถ รอดสำราญ (2546: 19) ได้กล่าวถึงความหมายของแหล่งเรียนรู้ สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่ บุคคล สถานที่ต่างๆ แหล่งวิชาการ ธรรมชาติ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่เสริมสร้าง ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยประสบการณ์ตรง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ คือ สถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ที่ สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีความรู้ สามารถนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม การดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ไว้ในมาตรา 25 ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 1) ได้ให้ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีความรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเรียนต่อ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนอกจากการกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียน มีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนแล้ว จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยโรงเรียนทุกแห่งทุกระดับถือเป็นตัวแทนของรัฐในการจัดการศึกษา และดำเนินการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นหลักการร่วมกันในการจัดการศึกษา ดังนั้นจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 16)

ประเวศ วะสี (2543 : 3) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้จึงเป็นแหล่งรวมวิทยาการที่สังคมยอมรับ และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับแหล่งเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าของประชาชน ถือว่าเป็นเครื่องหมายของความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 3) ได้กล่าวถึงเรื่องความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำเป็นที่กระทรวงศึกษาธิการต้องสนับสนุนส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ตลอดจนจัดให้มีการกำกับ ติดตาม เร่งรัดและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นระยะ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กล่าวไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด ทรัพยากรบุคคล (ผู้ปกครอง และคนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาและภูมิปัญญาทางภาษา) สื่อการเรียนการสอน ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ กราฟ

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในยุคโลกไร้พรมแดน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่ แหล่งเรียนรู้สำหรับคณิตศาสตร์นั้นไม่ใช่แค่ห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสถานที่ต่างๆ ในชุมชน เช่น ห้องเรียน ห้องสมุดโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ สมาคม ชุมชน ชมรม มุขคณิตศาสตร์ สวนคณิตศาสตร์สร้างสรรค์ ห้องกิจกรรมคณิตศาสตร์ หรือห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) อินเทอร์เน็ต (Internet) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) หรือเครื่องคำนวณเชิงกราฟ (Graphing Calculator) รวมทั้งบุคคลทั้งหลายที่มีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ เช่น ครู อาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย แหล่งเรียนรู้สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ไม่ได้จำกัดเฉพาะห้องเรียน ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนหรือหนังสือเรียนเท่านั้น รวมถึงแหล่งเรียนรู้หลากหลายทั้ง

ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

4. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องเป็นสื่อที่มีชีวิตชีวา มีสีสันของการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เครื่องมืออุปกรณ์การเรียน อาจมีตั้งแต่ของง่ายๆ จำพวกกระดาษ ดินสอ ไปจนถึงอุปกรณ์การสื่อสารเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้นการให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้อะไรก็ได้ และแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้อื่นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และอื่นๆ

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กล่าวไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้ คือ สถานที่ ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ หรือสถานที่ต่างๆ รวมทั้งความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งอาจถ่ายทอด หรือบันทึกไว้ในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือเรียน ตำรา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ด้วยธรรมชาติ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่มากมาย

7. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กล่าวไว้ว่า วิธีการที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่ ดังนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ ทรัพยากรธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

8. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) กล่าวไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางภาษาของตนเองได้มีอยู่รอบตัวผู้เรียน นับตั้งแต่ผู้คน สถานที่ต่างๆ ทั้งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนและไกลออกไป จำแนกได้ดังนี้ ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ห้องสมุดโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง รายการวิทยุ โทรทัศน์ภาคภาษาอังกฤษ สถานที่ทำการต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ สถานทูตประเทศต่างๆ ประจำประเทศไทย การเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ

แหล่งเรียนรู้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้ (กรมสามัญฯ. 2544: 7-8)

1. แหล่งเรียนรู้สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้ว และการเรียนของคนอื่นๆ ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

2. เป็นแหล่งกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงานและแหล่งฝึกอาชีพของผู้เรียน

3. เป็นแหล่งสร้างกระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง

4. เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม
5. เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง
6. สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงลึก เข้าสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัดและสะดวก

7. มีสื่อประเภทต่างๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาอาชีพ

ดาร์ บัญชู (2548: 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เป็นแหล่งที่รวมขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตน

3. เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนาน และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย

4. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดได้เอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5. ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นของตน มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตน พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กิงแก้ว อาริรักษ์; และคนอื่นๆ (2548: 118) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่หลากหลาย

2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูล

3. กระตุ้นให้มุ่งเน้นลงลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้นักเรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

4. เสริมสร้างการเรียนรู้ จนเกิดทักษะในการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสร้างคามตระหนักเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความแตกต่างของข้อมูล

5. เสริมสร้างการพัฒนาทักษะการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยการวิจัยอิสระและการควบคุมข้อมูล

6. เปลี่ยนเจตคติของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นในตนเองในการค้นหาข้อมูลโดยบูรณาการทักษะการใช้ห้องสมุด เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

8. เพิ่มสัมฤทธิ์ผลด้านวิชาการในด้านเนื้อหา เจตคติ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้

จากความสำคัญดังกล่าว สถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและมีการนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

1.4 ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้นำมาซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในเรื่องความคิด ความเข้าใจในคุณค่า และทัศนคติได้อย่างกว้างขวาง สามารถเสริมมิติที่เป็นรูปธรรมให้แก่การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอก ระบบ และตามอัธยาศัย สามารถพัฒนาการเรียนรู้ (Learning) และการศึกษา (Education) โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในแต่ละเรื่องทั้งที่เป็นเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับตนเองความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: ออนไลน์) ด้วยเหตุที่แหล่งเรียนรู้มีคุณประโยชน์มากมายนี้ จึงมีนักวิชาการ และนักการศึกษา ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2545: 6-7) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันไว้ว่า เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพของการคิด ได้แก่ การคิดไตร่ตรอง การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นกระบวนการ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และทำให้เกิดการอยากรู้อยากเห็น ส่งเสริมการมีกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างผู้เรียน เกื้อหนุนผู้เรียนที่มีความสนใจและความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันให้เรียนรู้ได้ เท่าเทียมกัน เป็นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้เชื่อมโยงกัน เกิดการเรียนรู้วิถีการใช้ แหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม การเรียนรู้ในหลายมิติจากแหล่งเรียนรู้และสื่อที่หลากหลาย เชื่อมโยงที่อยู่ใกล้ตัวของผู้เรียนให้เข้ามาสู่การเรียนการสอนของผู้เรียน

ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ (2545: 78) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ ว่า แหล่งเรียนรู้เป็นหน่วยการสร้างเสริมประสบการณ์และพอกพูนความรู้ให้มากขึ้นแก่ผู้เรียน ซึ่งสามารถศึกษาได้จากสถานที่โดยทั่วไปทั้งในตัวเมือง หรือนอกเมือง ถ้าไม่มีก็สมควรจัดให้มีขึ้น เพราะแหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่บ่มเพาะความรู้ได้

นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้ ยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความรู้ แหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เชิงเนื้อหาต่างๆ เช่น ความรู้เชิง

กระบวนการ ความรู้เชิงประจักษ์ ส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาความอยากรู้อยากเห็นเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมการค้นหาและเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ เข้ากับประสบการณ์ส่วนตัว หรือกิจกรรมที่ปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมในวงกว้าง ในด้านทักษะ แหล่งเรียนรู้ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ทักษะพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการจัดการ ทักษะในงานอาชีพ และด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม แหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้เห็นคุณค่าในตัวเอง ภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ ยอมรับค่านิยมที่ดีงาม

ลัดดา ศิลาน้อย (2545: 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า

1. ทำให้บทเรียนสนุกสนาน น่าสนใจ นักเรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศ การเรียนจะมีชีวิต ไม่น่าเบื่อหน่าย
 2. ความรู้ของผู้เรียนจะกว้างขวาง มีประสบการณ์หลากหลาย นอกเหนือจากบทเรียน ซึ่งตอบสนองหลักสูตรได้เป็นอย่างดี
 3. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนักพัฒนาสังคมในอนาคต การที่ได้สัมผัสสภาพความเป็นจริงในสังคมย่อมเกิดแนวคิดในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น เพราะจะทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
 4. เป็นการทำให้บทเรียนมีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันยังเป็นการให้โอกาสแก่ชุมชนในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการศึกษา
 5. ฝึกในเรื่องของการสังเกต การค้นคว้า เพราะการสังเกตเป็นแนวทางของการศึกษาที่สำคัญของมนุษย์
 6. ฝึกฝนให้ผู้เรียน ได้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม รวมทั้งความเข้าใจในสภาพชีวิตในสภาพสังคมของประเทศชาติ วัฒนธรรมชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ
- ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2546: 20) กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ในรูปของการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ว่า

1. ประสบการณ์ในโรงเรียน จะกลายเป็นสิ่งที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น เพราะประสบการณ์จริงนอกโรงเรียน และสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรมจะวางพื้นฐานนำไปสู่การสร้างแนวคิดในการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ผู้เรียนจะปรับตัวเพื่อเป็นพลเมืองที่ดียิ่งขึ้น เมื่อรู้ว่าได้ไปเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความรู้ที่มีความหมาย เช่นถ้าผู้เรียนได้เข้าไปช่วยพัฒนาชุมชนให้สะอาด ผู้เรียนก็จะรู้สึกไม่ยากทั้งขยะมูลฝอย อยากให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่ สิ่งเหล่านี้มีคุณค่ามากกว่าการอ่าน หรือฟังคำสอนจากตำรา เพราะผู้เรียนได้ลงมือทำเองและเกิดความรู้สึกรู้สึกขึ้นเอง

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น อาจสรุปได้ว่า ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยพัฒนา คุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้เรียน

ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนจะใช้วิธีใดที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน

ประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสาร และตำราทางวิชาการ ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษากล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

อรรถัย มูลคำ; และสุวิทย์ มูลคำ (2544: 171 – 172) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เด็กได้เรียนรู้จากของจริง ได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสครบถ้วน ทั้งจากการมองเห็น การได้ชิม การได้ดมกลิ่น การได้ยินเสียง การได้จับต้องสิ่งที่เป็นรูปธรรมในสถานการณ์จริง เช่น การไปเยี่ยมชมโรงพยาบาล การสังเกตห่วงโซ่อาหารในนาข้าว การไปเรียนรู้วิธีการทำห่อหมกปลา ฯลฯ เป็นต้น

2. เด็กได้ออกไปศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่ต้องการด้วยตนเอง หรือเด็กได้มีโอกาสซักถาม สิ่งที่อดอันตันใจใคร่รู้ว่าผลงานของเขาถูกต้องหรือไม่เพียงใด จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจริงๆ เช่น ผู้เรียนสร้างสถานีวิทยุท้องถิ่นจากจินตนาการเมื่อไปเยี่ยมชมสถานีวิทยุท้องถิ่นนั้นๆ จริง ดูการบันทึกเทปหรือการออกรายการสดจริงๆ คำถามมากมายที่อยากรู้จะได้รับคำตอบ ณ ที่แห่งนี้ เป็นต้น

3. เป็นการเรียนรู้ที่มีความจริง ๆ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนหรือตามหลักการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เรียกกันว่า Happy Learning เพราะไม่ซ้ำซาก จำเจอยู่ในห้องเรียน สี่เหลี่ยมมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันมากมายทั้งครูและเด็ก เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และที่สำคัญ คือ ครูและผู้เรียนต่างได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน

4. เป็นการจัดการเรียนอย่างมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น วางแผนการทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้น การแสวงหาและคัดสรรแหล่งเรียนรู้ การบูรณาการการเรียนการสอนในแต่ละวิชา จนถึงประเมินผลงานที่ทุกคนต้องทำร่วมกัน ปรีกษาหารือกัน รับรู้ร่วมกัน และชื่นชมผลงานร่วมกัน หรือตามหลักการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียกวิธีนี้ว่า Participatory Learning]

5. บุคลากรในชุมชนในท้องถิ่น ในสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง มิใช่ว่าตราไว้เพียงในกระดาษ ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งญาติสนิทมิตรสหายของทุกคนล้วนเกิดความภาคภูมิใจที่โรงเรียนให้ความสำคัญ ลูกหลานให้ความเคารพนับถือ ให้เกียรติ ให้การยกย่องความรู้สึกรับเป็นเจ้าของจะกลับมา โรงเรียนแห่งนั้นจะกลายเป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง ปัญหาบรอบรอยบาดหมางใจในอดีตจะหายไป ทุกฝ่ายจะหันหน้าเข้าหากันเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น สายใยที่สำคัญคือเด็กนักเรียนเหล่านั้นสนใจใคร่ซักถาม ปรารถนาที่จะรู้หรือรื้อนอยากรู้อยากเห็น อยากฟัง แม้กระทั่งนิยายปรัมปราจากคำบอกเล่าของ พ่อแก่ แม่เฒ่า จากหลวงปู่ หลวงตา โดยมีครูเป็นเพียงผู้ออกแบบและผู้คอยเชื่อมโยงองค์ความรู้เหล่านั้นสู่จุดประสงค์ของหลักสูตร

ศิริกาญจน์ โกสมุทร; และดารณี คำวัง (2545: 24) กล่าวว่า การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมอีกวิธีหนึ่ง เพราะครูและผู้เรียนได้ช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและได้ใช้ความสามารถหลายอย่างในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยโครงการ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนกับแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545: 1) ได้สรุปถึงการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ นักเรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ จนเป็นผู้ที่คิดเป็นและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข เพราะได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการได้สัมผัสธรรมชาติ สังคม ชุมชน และภูมิปัญญา เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงต่อการดำรงชีวิต ได้เรียนรู้ ได้ค้นพบ ความรู้ที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน และครูก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปกับนักเรียนด้วย เป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข

ในส่วนของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้นั้น เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ (2544: 29-32) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดหา จัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
2. ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้
4. กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ส่วนการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของครู มีผลต่อครูโดยตรงดังนี้

1. เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน
2. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ที่จูงใจและเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้
3. เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. จัดกิจกรรมและสถานการณ์ในแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้
6. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง
7. ฝึกให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองด้านการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
8. จัดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่เป็นผลจากการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น อาจสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย อันเป็นการเรียนรู้จากของจริง อีกทั้งผู้บริหารก็สามารถวางแผนโรงเรียนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน

1.5 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545: 144) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ ได้ 6 ประเภท ได้แก่

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ มีประสบการณ์ ประสบความสำเร็จในงาน อาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น
2. แหล่งวิทยากร ได้แก่ สถาบัน องค์กร หน่วยงาน ห้องสมุด ซึ่งให้บริการความรู้ในเรื่องต่างๆ
3. สถานประกอบการ ซึ่งให้บริการความรู้ ฝึกอบรมเกี่ยวกับงานและวิชาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น
4. ทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อม เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์
5. สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น แผ่นพับ วารสาร หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์
6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ประจักษ์ บุญอารีย์ (2545: 46-47) ได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น ดิน หิน น้ำ สัตว์ พืช อากาศ หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
2. แหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ที่องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น
 - 2.1 หอสมุดของท้องถิ่น และห้องสมุดเอกชน ทั้งที่อยู่ในและนอกสถานศึกษาขององค์กรเอกชนหรือของส่วนบุคคล
 - 2.2 สถาบันการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในท้องถิ่น เช่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์เมือง พิพิธภัณฑ์ปลาน้ำจืด สวนสัตว์ สวนสมุนไพร สวนหิน สวนรุกขชาติ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ฯลฯ
 - 2.3 แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นสถานที่อันมีร่องรอยความเป็นมาในอดีต เช่น ซากปรักหักพังของชุมชนเก่า วัดเก่า ภาพเขียน สິณห์ง้ำ เต่าเผา เครื่องปั้นดินเผา ปราสาทขอม ฯลฯ
 - 2.4 สถานที่ราชการ ให้ประชาชนได้สามารถเรียนรู้และเข้าใจในการกิจต่าง ๆ
 - 2.5 สถานประกอบการของเอกชน สามารถให้ผู้ต้องการเรียนรู้เข้าไปเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ได้

2.6 สถานที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ อนุสาวรีย์ สนามกีฬา สวนอุทยาน ป่าชุมชน ค่ายลูกเสือ ฯลฯ

2.7 แคนเคิร์ฟและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่สร้างขึ้นให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือจิตวิญญาณของความเชื่อของแต่ละชุมชน

3. วัดวาอารามและสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัดของชุมชนชาวพุทธ โบสถ์ในชุมชนคริสต์ มัสยิดในชุมชนอิสลาม ฯลฯ

4. ภูมิปัญญาและแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแหล่งภูมิปัญญาที่เป็นบุคคลหรือที่เรียกกันว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ตัวคน) และมีสถานที่ที่เก็บรวบรวมผลผลิตหรือผลงานอันเกิดจากการกระทำของภูมิปัญญาบุคคล

5. กิจกรรมในวิถีชีวิตและตามประเพณีท้องถิ่น มีการละเล่นและประเพณีวัฒนธรรมมากมายที่คนในแต่ละสังคมต้องเรียนรู้และถือปฏิบัติ เช่น ประเพณี 12 เดือน ประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 ของอีสาน ซึ่งมีความรู้และการปฏิบัติแตกต่างกันไป

6. วัตถุเครื่องมือเครื่องใช้ในท้องถิ่น อันเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น

7. แหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

8. แหล่งการเรียนรู้จากสื่อสารมวลชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมในทุกท้องถิ่นสามารถมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งในสถาบันการศึกษาและธุรกิจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3-4) ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กวาด หิน ดินทราย ชายทะเล ฯลฯ

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ ฯลฯ

3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

แบบที่ 2 จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ครู อาจารย์ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา

ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ ฯลฯ ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน ฯลฯ

2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในชุมชน ใกล้เคียงโรงเรียน และชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล วัด ตลาด ห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟาร์ม สวนผัก สวนผลไม้ แหล่งทอผ้า ร้านอาหาร ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง เทคโนโลยีพื้นบ้าน เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ฯลฯ

ดำริ บุญชู (2548: 28) ได้จำแนกประเภทของแหล่งการเรียนรู้เป็น 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภษสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วยหนอง คลอง บึง น้ำตก ฟาร์ม สัตว์ป่า สัตว์น้ำ

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ ทั้งในโรงเรียน ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ คือ แหล่งที่เป็นอาคารสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ให้บริหารความรู้ในเรื่องต่างๆ ผูกอบรวมรอบเกี่ยวกับงานและอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและในชุมชน 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ คือ แหล่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ คือ สื่อ นวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี สิ่งพิมพ์ต่างๆ

2. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้

ในโลกแห่งความเป็นจริงโรงเรียนไม่ใช่สถานที่เพียงแห่งเดียวที่ให้ความรู้ ให้ความรู้ทางการศึกษา และให้ผู้เรียนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียน หากแต่สนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหอสมุด

พิพิธภัณฑสถาน หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ หรือแม้แต่อุทยานประวัติศาสตร์ตามจังหวัดต่างๆ อย่างจริงจัง แม้จะไม่ได้รับวุฒิทางการศึกษา แต่ก็สามารถนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปปรับใช้ ประกอบอาชีพจนประสบผลสำเร็จได้ในที่สุด ตัวอย่างนี้ก็มีให้เห็นอยู่ในสังคมไทยมากมาย ดังนั้นจึงนับได้ว่าสถานที่เหล่านี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง เป็นโรงเรียนธรรมชาติที่มีอยู่ดาษดื่น ดังนั้นแหล่งเรียนรู้ต่างๆ สามารถเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: ออนไลน์)

มีผู้กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2542: 7) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. มุ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
2. ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ และเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง
3. รมรณรงค์ให้โรงเรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้หลายชนิดไว้ในแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่าง
4. ดำเนินการให้โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้หลายชนิดไว้ในแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างครบครัน ให้สนองความต้องการของนักเรียน หลักสูตรชุมชน และสังคม
5. ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทุกปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ เขตการศึกษา 5 (2542: 9-10) ได้กล่าวถึงการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู่ว่า การเรียนรู้ในยุคใหม่ไม่ได้ผูกขาดอยู่ในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบๆ ตัว โรงเรียนต้องจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้ในอาคาร การเรียนการสอนในโรงเรียน นักเรียนจะใช้เวลากว่าร้อยละ 90 อยู่ในอาคารเรียน โรงเรียนควรจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนหรือในอาคารเรียนให้มาก โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีวิธีการ กิจกรรม การศึกษาทดลอง มีมุมค้นคว้า ป้ายความรู้ ห้องสมุด ห้องสมุดหมวดวิชา/งาน จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์

2. แหล่งเรียนรู้นอกอาคาร โดยเฉพาะภายในบริเวณโรงเรียนจะมีแหล่งเรียนรู้มากมาย เช่น สวนสมุนไพร สวนวิทยาศาสตร์ ต้นไม้ อื่นๆ อีกมากมาย ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งสิ้น

กรมวิชาการ (2543: 9) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและปราชญ์ท้องถิ่น
2. เน้นการศึกษา วิเคราะห์ และวิธีคิด
3. นำกระบวนการหรือความคิดแนวปฏิบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอน
4. เสริมสร้างกระบวนการคิดที่เป็นระบบ เป็นวิทยาศาสตร์

5. ฝึกให้นักเรียนคิดหลายด้านหลายมุม คิดอย่างอิสระ แล้วสรุปเป็นความรู้ และ ประสพการณ์ที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

6. ผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น

7. เน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต

8. ครูผู้สอนหรือปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีแนวทาง กิจกรรม 4 แนวทาง คือ

8.1 ครูผู้สอนเป็นผู้ควบคุมการใช้หลักสูตร โดยพิจารณานำหลักสูตรไปใช้ให้ สอดคล้องกับกลุ่มประสพการณ์ตามในหลักสูตรแม่บท โดยใช้ระยะเวลา จำนวนคาบตามที่กำหนดไว้ ในแผนการสอนของกลุ่มประสพการณ์นั้นๆ

8.2 เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

8.3 นำบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้กับผู้เรียน

8.4 สอดแทรกคุณธรรม ค่านิยมต่างๆ ที่ปรากฏตามเนื้อหาของหลักสูตร

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544: 18) ได้กล่าวถึง การใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อ การเรียนการสอนว่า เพื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูผู้สอนควรร่วมมือกับ ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ ในการวางแผน การดำเนินการร่วมกันให้มีการใช้แหล่ง การเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน โดยมีแนวทางการใช้แหล่งการเรียนรู้ คือ

1. ศึกษาหลักสูตร รายวิชาที่เปิดสอน

2. กำหนดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้

3. กำหนดทรัพยากรสารสนเทศประกอบการเรียนการสอน เช่น รายชื่อหนังสือ สื่อ การสอน ฯลฯ

4. จัดหาและเตรียมสื่อสารสนเทศแหล่งการเรียนรู้

5. แนะนำการใช้แหล่งการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก

6. สรุปและประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ (2544: 29-30) กล่าวถึง การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการ เรียนรู้ ว่า ในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องเตรียม กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่ง เรียนรู้ที่จูงใจและเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตา นักเรียนอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรม และสถานการณ์ในแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงออกอย่าง สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับประสพการณ์ในชีวิตจริง ฝึกให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองด้าน การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และจัดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่เป็นผลจากการสร้างความรู้ ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 36) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้อย่างนี้

- 1.สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น
2. จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู
3. จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้

กึ่งแก้ว อาริรักษ์; และคนอื่นๆ (2548: 120-122) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

1. การวางแผนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เป็นการวางแผนที่รอบคอบจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งระยะสั้นและระยะยาว
2. การเรียนรู้อย่างอิสระ เป็นเหมือนแผนการจัดการทักษะการเรียนรู้ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการระบุและให้คำจำกัดความยุทธศาสตร์ที่จำเป็น เมื่อครูนำไปใช้จะช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระ
3. การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจัดผสมผสานระหว่างคนเก่ง อ่อน กระบวนการเรียนรู้เกิดจากสมาชิกภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ร่วมกัน ยอมรับความเป็นผู้นำ ผู้ตาม มีการพัฒนาองค์ความรู้
4. การเรียนรู้จากการทำโครงการ เป็นการศึกษาหาความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจในหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีการวางแผน การค้นคว้า การประชุมปรึกษาหารือ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การแก้ปัญหา การเสนอข้อค้นพบ และการทดลองการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มภาษาต่างประเทศ ในระดับช่วงชั้นที่1- 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) โรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยของผู้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ดังนี้

สิริยุพา ศกุนตะเสฐียร (2545: 7) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคล กลุ่มคน สมาคม ชุมชนต่างๆ ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ มีความสำเร็จในการประกอบอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3-4) ได้กล่าวถึงความหมายของแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลว่า หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

สุวิทย์ มูลคำ (2545: 19) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ประกอบด้วย บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชา บางท่านอาจเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในแต่ละสาขาวิชาชีพ บางท่านเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บางท่านเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน บางท่านเป็นผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นและบุคลากรในสถานศึกษาเอง ก็มีทั้งความชำนาญ ความรู้หรืออาชีพเสริมรายได้ที่ทำอยู่ประจำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ตลอดจนนักเรียน รุ่นพี่หรือนักเรียนชั้นที่โตกว่า

ดำริ บุญชู (2548: 28) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลว่า หมายถึง บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา

แหล่งเรียนรู้ประเภทที่เป็นบุคคลที่โรงเรียนวัดไร่ขิงใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

1 นิมนต์มาสอนประจำในวิชาพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 และทำการสอนในภาคเรียนที่ 2 ในรายวิชาเดียวกันในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2 นิมนต์พระสงฆ์ในรูปคณะวิทยากรสอนอบรมหลักสูตรนักธรรมศึกษาชั้นตรี นักธรรมศึกษาชั้นโท นักธรรมศึกษาชั้นเอก ซึ่งมีนักเรียนเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรนี้จำนวน 260 คนโดยนักเรียนที่เข้ามาอบรมในโครงการนี้ ได้มาจากการเปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความสนใจตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ดำเนินการอบรมในช่วงปิดภาคเรียนแรก ระยะเวลาในการอบรมเป็นเวลา 10 วัน วันละ 6 ชั่วโมง โดยมีวิทยากรที่สอนอบรมดังนี้

3 พระเมธีธรรมานันท์ ประจำอยู่ที่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นวิทยากรสอนอบรมวิชา พระพุทธประวัติ ดังมีข้อย้อยดังนี้

3.1 เหตุการณ์ก่อนประสูติ

3.2 เหตุการณ์ขณะประสูติและหลังประสูติ

3.3 การขนานพระนาม

3.4 การศึกษา

3.5 การอภิเษกสมรส

3.6 การออกผนวช

3.7 การทำพิธีแรกนาขวัญ

-

4 พระพุฒิพงษ์ กิตติวณโน ประจำอยู่ที่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นวิทยากรสอนอบรมวิชาเบญจศีล – เบญจธรรม เนื้อหาที่สอนได้แก่

4.1 เบญจศีล หรือศีล 5 (ข้อควรละเว้น) ได้แก่

4.1.1 ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์

4.1.2 ละเว้นจากการพูดเท็จ

4.1.3 ละเว้นจากการลักทรัพย์ -

4.1.4 ละเว้นจากการดื่มสุรา เครื่อง

4.1.5 ละเว้นจากการผิดในกาม

4.1.6 ดองของเมายาเสพติดทุกชนิด

4.2 เบญจธรรม (ข้อควรปฏิบัติ) 5 ประการ ได้แก่

4.2.1 ให้มีความเมตตากรุณาต่อคนและสัตว์

4.2.2 ประกอบอาชีพสุจริต

4.2.3 รู้จักสำรวมยับยั้งชั่งใจ ให้พอใจในคู่ครองของตน

4.2.4 มีความซื่อสัตย์

4.2.5 มีสติสัมปชัญญะ รู้ตัวอยู่เสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่

5 พระมหานิรุต ณีฐฎญาโณ ประจำอยู่ที่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอ สามพราน เป็นวิทยากรสอนอบรม “ เรียงความกระทุ้ ” โดยให้หัวข้อธรรมมา 1 หัวข้อ หัวข้อธรรมที่ให้ป็นทั้ง ภาษาบาลีและภาษาไทย เช่น นิमितฺตํ สาธุรูปานํ กตญญกตเวทิตา แปลว่า ความกตัญญูเป็น เครื่องหมายของคนดี แล้วให้นักเรียนเขียนอธิบายขยายความตามความคิด เหตุผลของตัวเอง และ หาหลักธรรมอื่นมาประกอบการเขียนเพื่อให้การเขียนเรียงความกระทุ้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6 พระอภิเชษฐ อภิเชษฐโธ ประจำอยู่ที่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นวิทยากรสอนอบรม “ เรียงความกระทุ้ ” เช่นกัน

7 พระมหาวิง จิตตาสโก ประจำอยู่ที่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม เป็นวิทยากรสอนอบรม “ ธรรม “ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังมีข้อย้อยดังนี้

7.1 อิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานได้แก่

7.2 ฉันทะ (ความชอบ ความพอใจ)

7.3 วิริยะ (ความขยัน ความเพียร)

7.4 จิตตะ (ความตั้งใจ เอาใจใส่)

7.5 วิมังสา (การพิจารณา ไตร่ตรอง)

7.6 สังคหวัตถุ 4 คือหลักธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตา

8 พระมหาอุดม มหาวิโร ประจำอยู่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นวิทยากรสอนอบรมนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก ซึ่งสาระหลักสูตรที่ทำการสอนเป็นเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานจะสอนนักธรรมศึกษาชั้นตรี สาระหลักสูตรที่เข้มข้นมาอีกระดับจะสอนนักธรรมศึกษาชั้นโท และสาระหลักสูตรที่เข้มข้นก็จะสอนในระดับนักธรรมศึกษาชั้นเอก

9 พระมหาสุรศักดิ์ ปัญญาโร ประจำอยู่วัดไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นวิทยากรสอนบรรยายธรรมเตรียมสอบธรรมศึกษา เป็นการสอนทบทวนเนื้อหาสาระทั้งหลักสูตรที่เรียนจบแล้ว หรือเป็นการสอนติวเพื่อเตรียมการสอบ

วิธีการสอนนักธรรมศึกษาตามหลักสูตรที่กล่าวมา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบให้ศึกษาเรื่องราว อภิปราย การเขียนเรียงความกระตุ้นจากหัวข้อธรรมที่กำหนดให้ การฝึกปฏิบัติ ทำสมาธิ การสวดมนต์ แจกใบความรู้ ใบงาน การคิดวิเคราะห์ การเขียนและทำแบบทดสอบเป็นต้น

10 นายสุคนธ์รัตน์ ตระกูลโอสถ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ได้เรียนเกี่ยวกับการศึกษาโรคด้วยสมุนไพร ตำราไทย – จีน ทำการรักษาโรคด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้ง ยากิน ยาทา ยาดม เป็นแหล่งรักษาโรคโบราณซึ่งสืบทอดอาชีพจากบรรพบุรุษมาช้านานจนถึงปัจจุบัน เป็นเจ้าของร้านยาแผนโบราณ “ตั้งเจริญโอสถ” เลขที่ 248 หมู่ที่ 1 ตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีลูกค้าทั้งคนในท้องที่อำเภอกำแพงแสนและลูกค้าต่างจังหวัดและต่างประเทศ เช่น ไต้หวัน มาเลเซีย ฯลฯ

11นายเฉลิม วังพรม เป็นแพทย์แผนโบราณประจำตำบล มีความรู้เชี่ยวชาญทางด้านการใช้สมุนไพร ปรุงยารักษาตามสูตรโรคต่าง ๆ เช่น

ยาหม่องสมุนไพรเสลดพังพอน

มีตัวยาสสำคัญ ; เสลดพังพอน ,สะเก็ดสระแห่น ,พิมเสน ,การบูร

สรรพคุณ ทำให้เลือดไหลเวียนดี แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย แผลฟกช้ำ แผลน้ำร้อน ลวก รักษาโรคเรื้อรัง งามผิว ปวดตามข้อ

วิธีใช้ ใช้ทา ถู นวด ได้เป็นประจำ

ยาหม่องสูตรไพล

ในตัวยา 110 กรัม ประกอบด้วยตัวยาสสำคัญดังนี้

น้ำมันไพล 46 กรัม วาสลิน 12 กรัม

เกล็ดสระแห่น 46 กรัม พิมเสน 4 กรัม

พาราฟิน 16 กรัม การบูร 4 กรัม

สรรพคุณ ใช้บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

วิธีใช้ ทา ฤๅ นวด บริเวณอาการปวด

ยาอมสมุนไพรสมะแวง

ในตัวยา 342 กรัม มีส่วนประกอบตัวยาดังนี้

ลูกมะแวงต้น 80 กรัม ลูกมะแวงเครือ 60 กรัม

ชะเอม 40 กรัม ใบสวาด 40 กรัม และตัวยาอื่น ๆ

สรรพคุณ ใช้อมบรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ และทำให้ชุ่มคอ

วิธีใช้ ใช้อมครั้งละ 5 – 7 เม็ด เวลาไอ

ตัวอย่างสมุนไพรที่ใช้แก้โรคต่าง ๆ

1 ต้นหนวดแมวแก้โรคกษัย นิ้ว ขับปัสสาวะ

2 ดอกคำฝอย แก้โรคละลายไขมันในเส้นเลือด บำรุงเลือด

3 ฟาทลายโจร แก้โรคเบาหวานความดันโลหิตสูง

4 มะตูม แก้โรคร้อนในกระหายน้ำ

5 ชะเอม แก้โรคเจ็บคอ

3. นายภาคภูมิ ทองมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานช่างทำขาบาตรและถลกบาตร อายุ 30 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48 ตำบลห้วยหมอนแดง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ขาบาตร คือที่รองบาตรพระมีรูปร่างเหมือนกำไลข้อมือสตรี ซึ่งตามพระพุทธประวัติบอก ว่า นางอุตราเถรี เห็นพระภิกษุเดินรับบาตรจากชาวบ้าน ในบาตรมีข้าวสุกร้อน ๆ พระภิกษุต้อง ถีบบาตรเปลี่ยนมือไปมาจึงเกิดความสงสาร เลยถอดกำไลข้อมือถวายเพื่อรองบาตร นับแต่นั้นมาขา บาตรจึงมีรูปร่างคล้ายกำไลและได้มีการพัฒนามีการผสมผสานกับศิลปะของแต่ละท้องถิ่นจนมี รูปแบบของขาบาตรดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

ถลกบาตร คือที่หุ้มบาตรทำจากด้ายหรือไหมพรม มาถักเป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้หุ้มบาตร และฝ่าบาตร

1 อุปกรณ์การทำถลกบาตรประกอบด้วย

2 ด้ายในล่อนหรือไหมพรม

3 เข็มถัก

4 สีย้อม

วิธีทำนำด้ายในล่อน หรือไหมพรมมาถักเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามรูปบาตรและฝ่าบาตรเสร็จ แล้วย้อมด้วยสีเคมี เช่น สีเหลืองหม่น สีเลือดนก สีใบไม้แห้ง ฯลฯ

ปัจจุบันมีกลุ่มชาวบ้านอำเภอกำแพงแสนมารับจ้างทำบาตรและถลกบาตรกันเป็นจำนวนมาก โดยมีตลาดที่ส่งขาบาตรและถลกบาตรคือ เสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร อำเภอเมืองสกลนคร อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอดงตาล วัดเสด็จ นคร กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้จะมีพระในประเทศไทย ใช้กันมากแล้ว ยังมีพระที่ประเทศไต้หวันและศรีลังกาใช้กันอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการทำขาบาตรและ

ถลกบาตรนั้นนอกจากเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะแล้วยังเป็นการส่งเสริมอาชีพของคนในท้องถิ่นได้อย่างดี

4. นายสุวรรณ วังสุขจิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านช่างปั้นปูนลวดลาย เกิดที่อำเภอกำแพงแสน ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอพุทธมณฑล จบการศึกษาศาสนบัณฑิตเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง มีผลงานสำคัญได้แก่

4.1 งานปั้นปูนวิหารวัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร

4.2 พระที่นั่งอัมรินทร์วินิจฉัยในพระบรมมหาราชวัง

4.3 พระที่นั่งไพศาลทักษิณในพระบรมมหาราชวัง

ช่วยงานช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร ฯลฯ

งานปั้นปูนลวดลายเป็นกรรมวิธีสร้างสรรค์งานศิลปะที่สืบทอดกันมายาวนานแต่โบราณ ใช้ประดับตกแต่งเป็นองค์ประกอบส่วนต่างๆของสถาปัตยกรรม เช่น เจดีย์ อาคารทางพระพุทธศาสนา อาคารศูนย์การปกครอง องค์ประกอบพระพุทธรูป เทพ เทวดา รูปสัตว์ในวรรณคดี

5. นางอัมพร แต้มไชยสงค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมดินขาวนครปฐม อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 6 ตำบลท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ดินขาวนครปฐมเป็นดินสำเร็จรูปที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างดินขาวกับสารเคมีบางชนิด โดยผ่านกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์ ดินสำเร็จรูปนี้จะมีสีขาว สามารถนำมาใส่สีและเติมกลิ่นหอมต่าง ๆได้ตามต้องการ เป็นดินที่ปราศจากสารพิษ มีเส้นใยสังเคราะห์ป้องกันการแตกหัก มีการหดตัวน้อยมาก เหนียวนิ่ม สะดวกแก่การปั้นหรือกดพิมพ์ แห้งได้ในที่ร่มภายใน 6 – 8 ชั่วโมง นำมาล้างน้ำทำความสะอาดได้ ย่อยสลายในดินได้ภายในเวลา 6 – 12 เดือน ไม่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม นำมาปั้นพวงมาลัย กล้องใส่กระดาดเซ็ดมือ กรอบรูป กรอบกระจกเงา ตะกร้าดอกไม้เทียมทุกชนิด

6. นายสุรศักดิ์ สุวรรณเนตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทย อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การสอนดนตรีไทยที่ดำเนินการเริ่มจากการเปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความรักชอบในดนตรีไทยจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 นำมาจัดกลุ่มเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบ เมื่อจัดกลุ่มนักเรียนได้แล้ว จึงดำเนินการเรียนการฝึกซ้อมตามวันเวลาที่กำหนดดังนี้

ให้นักเรียนทำความคุ้นเคยกับเครื่องดนตรีที่นักเรียนเลือก

6.1 ฝึกสอนนักเรียนให้ไล่เสียงพื้นฐานจนคล่อง

6.2 ฝึกเล่นเพลงที่ละท่อน

6.3 ฝึกเล่นเพลงจนจบ

6.4 ฝึกเล่นเพลงให้คล่องจนชำนาญ

6.5 เวลาที่ใช้ในการเรียนดนตรีไทย ส่วนใหญ่ใช้เวลาหลังพักเที่ยงและเวลาอื่นที่เหมาะสมตามที่ครูผู้สอนกำหนด

6.6 เพลงที่นักเรียนเล่นได้ในและปีการศึกษา มีจำนวน 5 เพลง เช่น เพลงลาวจ้อย เพลงเขมรไทรโยค ฯลฯ

6.7 นำนักเรียนออกงาน เช่นงานวันครู งานวันลอยกระทง งานศิลปวัฒนธรรมของ จังหวัดนครปฐม งานวันเด็กของโรงเรียน ฯลฯ

6.8 รางวัลที่ได้รับ ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับกลุ่มโรงเรียน ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ระดับเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 และได้รับรางวัลชมเชยระดับภาค

7. คุณตาทอง เนียมชัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมการแทงหยวก อยู่บ้านเลขที่ 39 หมู่ 3 ตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การเรียนการสอนด้านหัตถกรรมการแทงหยวกนี้ เป็นการสอนโดยนำเอาวัสดุที่มีอยู่และหาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น หยวกกล้วยนำมาออกแบบลวดลาย แทงฉลุตามลวดลายที่ออกแบบตามต้องการ นำไปตากแห้งเป็นรูปทรงของสิ่งที่เราจะใช้ ปัจจุบันนี้หาผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้ยากนัก งานหัตถกรรมประเภทนี้ นอกจากจะเป็นการถ่ายทอดอาชีพให้คงอยู่แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิตของความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไป

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึงบุคคล กลุ่มคน สมาคม ชุมชนต่าง ๆ ที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานและการประกอบอาชีพด้านต่างๆที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานจนเกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญในอาชีพสาขานั้นๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอยู่ในโรงเรียน รอบโรงเรียนและ ชุมชนในท้องถิ่นได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยของผู้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ ดังนี้

สุนน อมรวิวัฒน์ (2544: 15) ได้กล่าวถึงความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญว่า หมายถึง สถานที่ในชุมชนที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานการศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปาชีพ ศูนย์เยาวชน ศูนย์หัตถกรรมชุมชน หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ฯลฯ

สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ (2545: 107) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญไว้ว่า หมายถึง สถานที่หรือสถาบันที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานการศึกษา ในวัด ในชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปะชีพ ศูนย์เยาวชน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ฯลฯ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 12-14) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญว่า หมายถึง สถานที่ตามโครงการพระราชดำริ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญทางศิลปะประเพณี สถานที่ราชการสำคัญของชาติ

อรรถรรณ ชนะพลโก (2546: 37-40) กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดสร้างขึ้นที่มนุษย์สร้างขึ้นใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น สวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ สวนสัตว์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 4) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ หอสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ ฯลฯ

ดำริ บุญชู (2548: 28) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญว่า หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ

สถานที่สำคัญในจังหวัดนครปฐมมีดังนี้

สถานที่สำคัญทางโบราณสถาน

1. องค์พระปฐมเจดีย์ เป็นปูชนียสถานทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญอย่างยิ่งแห่งหนึ่งของประเทศไทย สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชประมาณศตวรรษที่ 3 – 4

องค์พระปฐมเจดีย์เป็นพระสถูปเจดีย์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของประเทศไทยแห่งหนึ่ง ได้รับการปฏิสังขรณ์อย่างต่อเนื่องมาหลายยุคหลายสมัย จนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการหลายครั้งและมีพระราชดำริว่าองค์พระปฐมเจดีย์เป็นของเก่าแก่อันศักดิ์สิทธิ์ น่าจะมีพระบรมธาตุบรรจุอยู่ภายใน จึงโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์ก่อเป็นพระเจดีย์ใหม่ห่อหุ้มองค์เดิมไว้เมื่อปี พ.ศ. 2396 ขนาดของพระเจดีย์ที่ก่อขึ้นใหม่นี้ มีขนาดความสูง 120 เมตร 45 เซนติเมตร มีพระวิหารทั้ง 4 ทิศ ดังนี้

1.1 พระวิหารด้านทิศเหนือ

เป็นที่ประดิษฐานพระร่วงโรจนฤทธิ์ เป็นพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ มีความศักดิ์สิทธิ์จากเมืองศรีสัชนาลัย พระวิหารด้านในประดิษฐานพระพุทธรูปปางประสูติ และปางป่าเลไลยก์

1.2 พระวิหารด้านทิศตะวันออก

เป็นพระวิหารที่สำคัญในรัชกาลที่ 4 मुखหน้าประดิษฐานพระพุทธรูปฉลองพระองค์ พระวิหารด้านนอกประดิษฐานพระพุทธรูปปางตรัสรู้ ประทับใต้ต้นโพธิ์บัลลังก์ ที่ผนังด้านหลังพระพุทธรูปเป็นภาพเขียนสีน้ำมันรูปพระศรีมหาโพธิ์

1.3 พระวิหารด้านทิศใต้

ในพระวิหารด้านนอกประดิษฐานพระพุทธรูปปางนาคปรก ส่วนด้านในประดิษฐานพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา โปรดปัญจวัคคีย์

1.4 พระวิหารด้านทิศตะวันตก

ในพระวิหารด้านนอกประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ ส่วนด้านในประดิษฐานปางพระนิพพาน และวิหารคดเชื่อมต่อพระวิหารดังกล่าวโดยรอบมีประตูและหน้าต่างเป็นระยะบนผนังทำเป็นบานปูนปั้น จารึกพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอักษรขอม

2. พระประโทณเจดีย์ เป็นปูชนียสถานที่มีความสำคัญยิ่งอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดนครปฐม เป็นโบราณสถานที่มีคู่มากับองค์พระปฐมเจดีย์ จากหลักฐานเอกสารการบรรยายของหม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุลมีรายละเอียดว่าได้มีการค้นพบศิลปะทวารดี ที่เมืองนครปฐมเป็นอันมาก ซึ่งแสดงถึงการได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะอินเดียแบบคุปตะสันนิษฐานว่าเมืองโบราณนั้นต้องอยู่ทางทิศตะวันออกของพระปฐมเจดีย์ในปัจจุบันคือบริเวณพระประโทณเจดีย์ มีเจดีย์พระประโทณเป็นศูนย์กลาง เพราะได้ค้นพบร่องรอยมีคู ล้อมรอบตัวเมืองรูปไข่ ซึ่งเป็นสมัยทวารวดีปรากฏอยู่

ในบริเวณวัดพระประโทณเจดีย์รวีวิหารยังขุดค้นพบโบราณวัตถุอีกมากมายเช่น พระพุทธรูป เศียรพระพุทธรูป เศียรพราหมณ์ เศียรคนโบราณ ซึ่งทำด้วยปูนปั้น ลูกประคำ ปัจจุบันโบราณวัตถุเหล่านี้ถูกนำไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติองค์พระปฐมเจดีย์ มีบางส่วนที่พระครูสมถกิตติคุณนำเศียรพระ เศียรพราหมณ์ และเศียรคนโบราณที่ปั้นไว้ในสมัยทวารวดี ซึ่งเก็บได้จากซากเจดีย์จุลประโทนมาฝังไว้ และมีถ้วยชามสังคโลกติดผนังอยู่ด้วย เจดีย์แห่งนี้เป็นที่ศึกษาของนักโบราณคดีและชาวต่างประเทศ

สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

1. พุทธมณฑล เป็นสถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาตั้งอยู่ตำบลศาลายา กิ่งอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาค้นคว้าด้านพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของพุทธศาสนิกชนในโอกาสต่างๆ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป เป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย

1.1 องค์พระประธานพุทธมณฑลซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระนามว่า “พระศรีศากยะทศพลญาณ ประธานมณฑลสุทรรศน์ ประดิษฐานอยู่บนแท่นใจกลางพุทธมณฑล ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้ออกแบบเป็นพระพุทธรูปปางลีลา หล่อด้วยโลหะสำริด องค์พระสูง 15.875 เมตร

1.2 อุทยานสังฆะนียสถาน 4 ตำบล สร้างอิงพุทธประวัติแบ่งเป็น 4 ตำบล คือ ตำบลประสูติ ตำบลตรัสรู้ ตำบลปฐมเทศนาและตำบลปรินิพพาน

1.3 วิหารพุทธมณฑล เป็นสถาปัตยกรรมแบบอินเดียประดิษฐานพระพุทธรูป 25 พุทธศตวรรษ ขนาดความสูง 2.5 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2515

1.4 ตำหนักสมเด็จพระสังฆราชเป็นที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราช เมื่อเสด็จมาทรงประกอบศาสนกิจที่พุทธมณฑลลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ บริเวณรอบอาคารประดับตกแต่งด้วยสนามหญ้าเขียวขจี และสวนดอกไม้ หลากหลายสี

1.5 หอประชุม เป็นที่ประชุมทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ศึกษาค้นคว้าความรู้ของพระภิกษุสามเณร ตลอดประชาชนทั่วไป

แหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิง

วัดไร่ขิง เป็นอารามหลวง ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานขององค์หลวงพ่อดาววัดไร่ขิง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์มีอภินิหารเป็นที่เชื่อถือเคารพบูชาของพุทธศาสนิกชนไพศาลยิ่งนัก จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป หลักฐานที่มาจากวัดศาลาปูน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยมีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) เป็นผู้สร้างวัดไร่ขิง เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ดังนี้

1. **พระประธาน**คือ องค์หลวงพ่อดาววัดไร่ขิง เป็นเนื้อทองสัมฤทธิ์ ประทับนั่งปางมารวิชัยแบบประยุกต์ พระพุทธรูปมีลักษณะผิ้วผายคล้ายเชียงแสน พระหัตถ์เรียงงามตามแบบสุโขทัย เฉพาะพระพักตร์ดูคล้ายรัตนโกสินทร์ มีหน้าตักกว้าง 4 ศอก 2 นิ้ว สูง 4 ศอก 16 นิ้วเศษ

2. **พระอุโบสถ** เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นหน้าเป็นแกะสลักเป็นลายพุดตาล ติดข้อฟ้าในระกาหงส์หลังคามุงกระเบื้องสลับสี ชุ่มประตูปั้นลายปูนปั้นเครือเกา บานประตูด้านนอกเป็นลายรดน้ำ รูปท้าวจตุโลกบาล ด้านในเป็นลายภาพจิตรกรรมฝาผนังตามจิตนาต่างๆ สวยงาม

3. **วิหารประจำทิศ 4 ทิศ** ตรงเดียวกับพระอุโบสถหากแต่ย่อส่วนให้เล็กลงติดข้อฟ้าในระกาหงส์เป็นรูปปั้นหน้าบันใช้ปูนปั้นลายเทพพนม

4. **ศาลาจัตุรมุข** ตั้งอยู่ด้านหน้าและด้านหลังของอุโบสถ เป็นศาลาทรงไทย 4 มุข มีภาพปูนปั้น

5. **มณฑลกลางสระน้ำ** เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง อยู่ทางทิศตะวันตกของอุโบสถ เปิดให้ประชาชนเข้านมัสการทุกวัน

6. **อุทยานมัจฉาหน้าวัดไร่ขิง** มีปลาสวย และปลาอื่นๆ จำนวนมาก รอรับอาหาร ขนมนมจากผู้ที่ท่องเที่ยวมาเลี้ยงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินสำหรับผู้มาเที่ยวชม

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

1. **พระราชวังสนามจันทร์** ตั้งอยู่ห่างองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 2 กิโลเมตร พ.ศ. 2450 มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1.1 พระราชวังสนามจันทร์เป็นที่ฝึกซ้อมรบตราเพลิงในการสวนสนามเสือป่าเพื่อเป็นการฝึกพลเรือนให้ได้รับการฝึกหัดอย่างทหารเพื่อป้องกันรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

1.2 พระที่นั่งพิมานปฐม เป็นอาคาร 2 ชั้นแบบตะวันตกเป็นที่ประทับทรงอักษรเสด็จออกขุนนาง รับแขกเมือง และให้ราษฎรเข้าเฝ้า จะมีห้องบรรทม ห้องทรง ห้องทูลถาม และห้องพระเจ้า (หอพระ) ปัจจุบันเป็นที่ทำการส่วนหนึ่งของส่วนราชการ ศาลากลาง จังหวัดนครปฐม

1.3 พระที่นั่งอภิมหัยภูมิ อยู่ติดกับพระที่นั่งพิมานปฐมไปทางทิศใต้ เป็นตึก 2 ชั้น ปัจจุบัน เป็นที่ทำการส่วนหนึ่งของศาลจังหวัดนครปฐม

1.4 พระที่นั่งวัชรธรรมยา เป็นพระที่นั่งทรงไทย 2 ชั้นหลังคาซ้อนสองชั้นคล้ายหลังคาอุโบสถ มุงด้วยกระเบื้องเคลือบ มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ครอบถว้นสมบูรณ มีชานชาลาเชื่อมต่อกับพระที่นั่งพิมานปฐม ส่วนใหญ่ทรงใช้เป็นที่บรรทมและทรงอักษรปัจจุบันเป็นที่ทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม

1.5 พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ เป็นท้องพระโรงใหญ่ทรงไทยชั้นเดียว อยู่ติดกับพระที่นั่งวัชรธรรมยาไปทางทิศเหนือ ใช้สำหรับพระประกอบพิธีซ้อมเล่นโขน และละคร ชาวบ้านมักเรียกว่า “โรงโขน” นอกจากนั้นใช้ในโอกาสสำคัญอื่นๆ ปัจจุบันใช้เป็นห้องประชุม และใช้ประกอบพิธีกรรมที่สำคัญของจังหวัด

1.6 เทวาลัทยคณศร์ เป็นศาลเทพารักษ์สำหรับพระราชวังสนามจันทร์ ประดิษฐานพระเศวตเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยาการและการประพันธ์มีพระเศียรเป็นช้างร่างกายเป็นมนุษย์ปัจจุบันเป็นตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยศิลปากร

1.7 พระตำหนักชาลี มงคลอาสน์ เป็นสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก สร้างเป็นตึกมียอดหลังคาแหลมคล้ายปราสาทในเทพนิยายฝรั่งเศส เดิมชื่อว่า พระตำหนักยาหล ใช้สำหรับเป็นที่ประทับเวลาเสด็จไปประทับที่กองหรือในพิธีเกี่ยวกับเสด็จ

1.8 พระตำหนักมหาราชรัศมีบัลลังก์ เป็นพระตำหนักไม้ 2 ชั้นแบบตะวันตกอยู่ด้านหลังพระตำหนักชาลี มงคลอาสน์ ใช้ในโอกาสเสด็จออกให้ประชาชนเข้าเฝ้าเป็นการส่วนพระองค์ ปัจจุบันใช้เป็นพิพิธภัณฑ์ พระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจ

1.9 พระตำหนักทับแก้ว เดิมเรียกว่า เรือนทับแก้ว ตั้งอยู่รอบพระราชวังเหมือนกับเรือนทับขวัญ สร้างเป็นบ้านแบบชาวตะวันตก ภายในมีเตาผิงและหลังคามีสองโถงไฟ สมัยรัชกาลที่ 6 เคยใช้เป็นที่ตั้งกองบัญชาการเสด็จ ปัจจุบันใช้เป็นบ้านพักปลัดจังหวัดนครปฐม

1.10 พระตำหนักทับขวัญ เรียกกันว่า เรือนทับขวัญ ปัจจุบันเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมไทย คู่กับเรือนทับเจริญซึ่งเป็นที่ตั้งสถาบันวัฒนธรรม ภูมิภาคตะวันตก

1.11 อนุสาวรีย์ยาหล เป็นอนุสาวรีย์รูปสุนัขหล่อด้วยโลหะทองแดงมีแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยเป็นสุนัขตัวโปรดขององค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ หมายถึง สถานที่ที่รัฐหรือประชาชนจัดตั้งขึ้นซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ให้บริการความรู้ในเรื่องต่างๆ ฝึกอบรมอบรมเกี่ยวกับงานและอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและในชุมชน ได้แก่ สถาบัน องค์กร หน่วยงาน ห้องสมุด สถานที่สำคัญทางศาสนา สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่นโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และสถานประกอบการต่างๆ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

2.3 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยของผู้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

ความหมายแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ

กรมสามัญศึกษา (2544: 3) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เกิดขึ้นเองโดยไม่มีใครสร้างขึ้น ได้แก่ ธรรมชาติ ป่าไม้ แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ ฯลฯ

สมุน อมรวิวัฒน์ (2544: 15) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่า สวน ไร่นา ลมฟ้าอากาศ ดิน หิน แร่ ต้นไม้ ใบหญ้า ฯลฯ

ศิริกาญจน์ โกสุม; และดารณี คำวังนัง (2545: 116-117) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ หมายถึง ต้นไม้ แม่น้ำลำคลอง สัตว์ต่างๆ เป็นสื่อธรรมชาติที่เกิดขึ้นเอง โดยครูสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อธรรมชาติเหล่านี้

สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ (2545: 108) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ หมายถึง 1) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ ต้นไม้ สวน ไร่นา ดิน หิน แร่ ลม ฟ้าอากาศ เป็นต้น และ 2) มนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ เช่น บุคคลต่าง ๆ รอบตัว และสัตว์ทุกชนิด เป็นต้น

สิริยุพา ศกุนตะเสฐียร (2545: 23) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ หรือทรัพยากร ธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ทะเล ป่าไม้ ป่าชายเลน ดิน หิน แร่ พืช สัตว์ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเล อ่าว แสงแดด อากาศ หมายรวมถึง แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

สามารถ รอดสำราญ (2546: 25) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งน้ำต่าง ๆ สัตว์ต่าง ๆ อุทยานแห่งชาติ ภูเขา ป่าไม้ ต้นไม้ ใบไม้ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติว่า หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กรวด หิน ททราย ชายทะเล ฯลฯ

ดารี บุญชู (2548: 29) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติโดยไม่มีใครมาสร้างขึ้น ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชหญ้า สัตว์ป่า พลังงานธรรมชาติ แร่ธาตุ ฯลฯ

แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติในจังหวัดนครปฐม

แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในจังหวัดนครปฐมมีดังนี้

1. แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำนครชัยศรี เป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่าน อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสสามพราน อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอเมือง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่เกิดตามธรรมชาติมีความยาวทั้งสิ้น 97 กิโลเมตร เป็นแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ ที่สำคัญซึ่งเป็นเส้นทางไหลผ่านวัดถึง 40 แห่ง ตลอดจนสองฝั่งแม่น้ำมีบ้านเรือนแบบไทยภาคกลาง บ้านทรงไทย บ้านเรือนแพ พืชพรรณไม้ ริมน้ำ ตลอดจนตลาดริมน้ำเก่าแก่ ซึ่งล้วนแต่คงความเป็นไทยมีอาหารการกินแบบไทย ผลไม้ ท้องถิ่นราคาถูก โดยมีเรือบริการท่องเที่ยวอยู่หลายแห่ง

1.2 เป็นแหล่งอาชีพทางการเกษตรของคนริมสองฝั่งแม่น้ำ เช่น การปลูกข้าว การทำสวนผลไม้ ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอม องุ่น ฝรั่ง ชมพู่ พืชไร่ สวนผัก และสวนดอกไม้โดยเฉพาะ การปลูกกล้วยไม้ ส่งออกนับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

1.3 เป็นแหล่งอาชีพทางการประมง บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งผลิต สัตว์น้ำหลากหลายชนิด เป็น กุ้ง หอย ปู ปลา รวมทั้งการประกอบอาชีพจับปลาของประชากรที่อยู่ ริมน้ำ และการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง ของคนในเขตอำเภอบางเลน นครชัยศรี และอำเภอสองพี่น้อง เป็นต้น

1.4 เป็นแหล่งตลาดสองฝั่งแม่น้ำ ทั้งตลาดเก่าและตลาดใหม่ เป็น ตลาดน้ำดอนหวาย ตลาดลำพญา ตลาดบางหลวง ตลาดบางเลน ตลาดบางปลา ตลาดห้วยพลู ฯลฯ

2. คลองมหาสวัสดิ์ คลองบางปลาและคลองท่าเสาเป็นแหล่งเรียนรู้ ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงโปรดให้ขุดคลองขึ้น เพื่อทำการเกษตรกรรมและการคมนาคม ขนส่งและปัจจุบันก็ยังเป็นคลองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา และพืชน้ำกินได้ เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด และอื่นๆ ซึ่งถือเป็นแหล่งน้ำสำคัญต่อการประกอบอาชีพทั้งทางการเกษตร และการประมงน้ำจืด ซึ่งใช้ในการดำรงชีวิตของชาวกำแพงแสน และพุทธมณฑล

3. ตลาดน้ำดอนหวาย เป็นตลาดน้ำตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำนครชัยศรี นอกจากจะมีข้าวปลาอาหาร พืชผักผลไม้หลากหลายชนิดไว้ให้เลือกซื้อแล้วยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทาง น้ำตามธรรมชาติ มีแพริมน้ำขายอาหาร มีเรือให้นักท่องเที่ยวได้租เรือชมวิวดูทัศนียภาพตามธรรมชาติสองริมฝั่งน้ำ ยังได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนสองริมฝั่งน้ำที่ประกอบอาชีพจากแหล่งน้ำ ตามธรรมชาติอีกด้วย

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และอยู่รอบๆ ตัวเรา ที่ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อธรรมชาติ ดังกล่าว ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ต้นไม้ พืชผัก พืชน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ตลอดจนสัตว์น้ำ สัตว์บก และสัตว์ทุกชนิดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

2.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยของผู้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ ดังนี้

สิริยุพา ศกุนตะเสฐียร (2545: 23) กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศว่า หมายถึงแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี กิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ สื่อทัศนูปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งประดิษฐ์ หรือสิ่งที่แสดงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีพื้นบ้าน

ประจักษ์ บุญอารีย์ (2545: 47) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศว่า หมายถึง แหล่งเรียนรู้จากสื่อสารมวลชน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสาร และโทรคมนาคมทุกท้องถิ่นสามารถที่จะมีสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ได้ทั่วไป ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งในสถาบันการศึกษาและธุรกิจ

สามารถ รอดำราญ (2546: 47) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศว่า หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสารสนเทศทางการศึกษา เป็นสื่อนวัตกรรมรวมทั้งเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ได้แก่

1. หนังสือ ตำรา สิ่งพิมพ์ เอกสาร จุลสาร
2. ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์
3. เกมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศของวัดไร่ขิง

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศที่โรงเรียนวัดไร่ขิงใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีดังนี้

1. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โรงเรียนวัดไร่ขิงใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนจำนวน 50 ตัว เพื่อใช้ในระหว่างการเรียนการสอนและสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ในการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนนี้ทางครูผู้สอนจะใช้ตามตารางการเรียนการสอนในชั่วโมงเรียนของแต่ละชั้นเรียนห้องเรียนที่จัดตามตารางไว้และใช้ในการสืบค้นข้อมูลได้ในช่วงเวลาระหว่างรับประทานอาหาร

2. อินเทอร์เน็ตในโครงการห้องสมุดมีชีวิตตามระบบ it ซึ่งจะมีคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจำนวน 10 เครื่อง

การใช้อินเทอร์เน็ตในโครงการห้องสมุดมีชีวิตนี้ นักเรียนจะใช้เวลาในช่วงเวลาที่มีการเรียนการสอนตามตารางเรียน และตอนพักเที่ยงหลังรับประทานอาหารกลางวันแล้ว

3. โทรศัพท์ทางการศึกษาจะเป็นสื่อเทคโนโลยีอีกส่วนหนึ่งที่ให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ใช้โทรศัพท์ทางการศึกษาประกอบการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละห้องเรียนจะมีสื่อประเภทนี้ติดตามห้องเรียนทุกห้องเรียนอยู่แล้วสามารถใช้ได้ทันทีที่ต้องการ

การใช้โทรทัศน์ทางการศึกษา สามารถใช้ได้ทุกเวลาในชั่วโมงการเรียนการสอนและตามตารางเรียนหรือกำหนดเวลาที่ครูประจำชั้นประจำวิชาเป็นผู้กำหนด เช่นการศึกษาข้อมูลจากข่าวสารประจำวัน สารคดี เกร็ดความรู้ต่าง ๆ

4. วีดิทัศน์และซีดีรอมเป็นสื่อทางการศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนแก่นักเรียนตามเนื้อหาสาระที่ต้องการ ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความกระตือรือร้นในการเรียนได้เป็นอย่างดี

ในการใช้วีดิทัศน์ในการเรียนการสอนสามารถใช้ได้ตามวันเวลาที่ครูประจำชั้นประจำวิชากำหนด

5. ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้อีกแห่งหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จาก หนังสือ ตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ และวารสารต่างๆ

ช่วงเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนจะใช้ในชั่วโมงการเรียนการสอนที่ครูประจำวิชาได้กำหนดไว้ และช่วงเวลาพักเที่ยงหลังรับประทานอาหารกลางวันหรือเวลาที่ครูผู้สอนในแต่ละวิชาจะพาไปศึกษาค้นคว้า

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศหมายถึง สื่อนวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ หนังสือ แผ่นพับ เอกสารตำรา สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ เกมคอมพิวเตอร์ ซีดีรอม วีดิทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข้อมูลทางการศึกษาจากอินเทอร์เน็ต และข้อมูลข่าวสารทางรายการโทรทัศน์ทั่วไป

3. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

3.1 ประวัติโรงเรียนวัดไร่ขิง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 เช่น ข้อมูลทั่วไป ปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์ นโยบายในการพัฒนาโรงเรียนภารกิจหลักและเป้าหมาย มีดังต่อไปนี้

3.1.2 ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนวัดไร่ขิง เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2466 บนที่ดินของวัดไร่ขิง (ที่ธรณีสงฆ์) จำนวน 9 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 51 หมู่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73210 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพื้นที่เขตบริการจำนวน 10 หมู่บ้าน คือ ตำบลไร่ขิง จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 14 และตำบลท่าตลาด จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 4, 5, 6 และ 7 (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2550: 1)

1.3 ปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดไร่ขิง มีปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน คือ ภูมิธรรม นำภูมิรู้ คำขวัญของโรงเรียน คือ มารยาทดี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อักษรย่อ ของโรงเรียน คือ ว.ร.ข. สีประจำโรงเรียน คือ ม่วง –ขาว ต้นไม้ประจำโรงเรียน คือ ต้นรัก วิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ มีข้อมูลสารสนเทศและงานสารบรรณที่เป็นระบบ มีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เหมาะสม มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่วมรื้อนเป็นระเบียบ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามเกณฑ์การศึกษาและสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 2)

1.4 นโยบายในการพัฒนาโรงเรียน

โรงเรียนวัดไร่ขิง มีนโยบายในการพัฒนาโรงเรียน ดังนี้ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2550: 2)

1. สนับสนุนให้ครูได้มีการปรับการเรียนการสอน และให้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ
2. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วม
3. พัฒนาคุณภาพโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา โดยจัดให้มีการพัฒนาทั้งทางด้านผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน (ครู) ด้านการบริหารจัดการ (ผู้บริหาร) และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้
4. พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยให้ครูได้ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยสอน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ
5. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน
6. สนับสนุนให้มีการดูแลนักเรียนพิเศษร่วมให้มีพัฒนาการตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
7. สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นพิเศษ
8. ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาทั้งระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
9. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ได้มีการพัฒนารอบด้าน โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน ครบทุกคน
10. ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีการพัฒนาผลงานในหน้าที่ เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะให้สูงขึ้น
11. ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยเฉพาะห้องพิเศษต่างๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ในการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
12. สนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
13. จัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานอันเป็นการสนับสนุนให้การบริหารงานด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

14. ปรับปรุงสภาพอาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เอื้อต่อการใช้งาน

15. เน้นให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างมีระบบ สร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชน

1.5 ยุทธศาสตร์ของโรงเรียน

โรงเรียนวัดไร่ขิง กำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานทั้ง 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ แผนพัฒนาคุณภาพ ปีการศึกษา 2550 ได้กำหนดไว้ 7 ยุทธศาสตร์ คือ (แผนพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 8-9)

1. การใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การมีส่วนร่วมและการประสานสัมพันธ์ที่ดีของทุกภาคส่วนในการจัดการ และการสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย
3. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
4. การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีคุณภาพตามหลักสูตรกำหนด
5. การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน
6. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. การปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ และภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.6 พันธกิจ และเป้าหมายการพัฒนา

โรงเรียนวัดไร่ขิง มีพันธกิจหลักดังนี้ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 2)

1. พัฒนางานข้อมูลสารสนเทศและงานสารบรรณให้เป็นระบบ
2. พัฒนาบริเวณโรงเรียนให้สวยงาม สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
3. ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและธรรมชาติของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา
4. ส่งเสริมให้จัดการเรียนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

โรงเรียนวัดไร่ขิง มีเป้าหมายการพัฒนา ดังนี้

1. โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศ และงานสารบรรณที่เป็นระบบ
2. โรงเรียนมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบ
3. นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
4. นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

ต่อเนื่อง

ปัจจุบันโรงเรียนวัดไร่ขิง มีนักเรียน จำนวน 2,027 นักเรียนชาย จำนวน 1,071 คน นักเรียนหญิง จำนวน 956 คน มีข้าราชการครูทั้งหมด จำนวน 91 คน ครูชาย จำนวน 14 คน ครูหญิง จำนวน 71 คน ครูจ้างสอน จำนวน 6 คน ภารโรง จำนวน 3 คน มีอาคารเรียน 4 หลัง อาคารประกอบการ 2 หลัง ห้องสุขา 2 หลัง บ้านพักครู 10 หลัง สนามกีฬา 4 สนาม สนามเด็กเล่น 2 สนาม (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2550: 1)

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดไร่ขิงยึดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการมีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมีทิศทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาในอนาคต ด้านผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการปลูกฝังเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนเป็นประจำ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป ด้านครู สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ การฝึกอบรม การนิเทศ ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านผู้บริหาร พัฒนางาน อาคารสถานที่ ให้มีสภาพที่เหมาะสม ภูมิทัศน์ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับปรุงโรงอาหาร สนามกีฬา ให้พร้อมใช้งาน พัฒนาระบบงานสารบรรณ และระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการใช้งาน และการพัฒนางานด้านอื่นๆ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 33)

โรงเรียนวัดไร่ขิง มีการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนมาเป็นลำดับ โดยมีการปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตารางเรียน การประเมินผล และการตัดสินผลการเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบ มีการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงานให้แก่ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ โทรทัศน์ ดีวีดี วิทยุเทปทุกห้องเรียน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและเหมาะสม มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนครบทุกชั้นเรียน ซึ่งเป็นการเสริมประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ของนักเรียนจากแหล่งเรียนรู้จริง และมีการประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนได้ดี ทำให้โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีทั้งด้านทุนทรัพย์และความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 65-66)

โรงเรียนวัดไร่ขิงได้จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จากของจริง ทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผล โดยได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น สวนพุทธพาณิชย์ และสวนสุขภาพขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและยังเป็นการจัดภูมิทัศน์ในโรงเรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดสถานที่แหล่งพักผ่อน ทำป้ายคำขวัญ พุทธพาณิชย์ และสุขภาพ และปลูกต้นไม้ยืนต้น และไม่ประดับเพื่อความสวยงามในการจัดแหล่งเรียนรู้ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 19-20) และได้ดำเนินการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ไปทัศนศึกษาสวนสัตว์ดุสิต กรุงเทพฯ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-5 ไปชมการแสดงหุ่นละครเล็กที่โรงละครโจหลุยส์ กรุงเทพฯ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทัศนศึกษาที่พระที่นั่งอนันตสมาคม และสวนสัตว์ดุสิต กรุงเทพฯ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 23)

การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงได้นำข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ 2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานที่ ส่วนข้อเสนอแนะด้านครู ได้แก่ การสนับสนุนให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาตนเองทางวิชาการที่หลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: 67)

จากการสัมภาษณ์ครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดไร่ขิง เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ยังไม่มีความหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา มุ่งเน้นเนื้อหาของวิชาที่สอนมากเกินไป อีกทั้งครูผู้สอนเองยังไม่ทราบว่าแหล่งเรียนรู้ที่ใดบ้างที่สามารถให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการบูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนบางส่วน ไม่มีความกระตือรือร้นต่อการเรียน (โรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549: รายงานการประชุม)

1.7. การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง

การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม มีดังนี้

1.7.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 การอ่าน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการอ่านป้ายได้สาระ

มาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา

และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระการเรียนรู้ การอ่านหนังสือจากมุมหนังสือ ห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีนิสัยรักการอ่านและเขียน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักเรียนอ่านป้ายคำทุกชนิดตลอดการเดินทางการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกเส้นทาง ป้ายบอกทางแยก ป้ายบอกโครงการต่าง ๆ
ป้ายเลือกตั้ง ป้ายโฆษณาซื้อร้านค้า ป้ายหลักกิโลเมตร ฯลฯ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้ไปศึกษา

2. เขียนจดบันทึกคำต่าง ๆ ที่ได้อ่านลงสมุดบันทึก

3. ร่วมกันอภิปรายความหมายของป้ายคำต่าง ๆ ที่ได้อ่าน

4. นักเรียนสืบค้นประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต และจากหนังสือ ตำรา เอกสารต่าง ๆ

แหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. องค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทนเจดีย์ พุทธมณฑล วัดไร่ขิง พระราชวังสนามจันทร์

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ตจากห้องสมุดมีชีวิตตามระบบ Information technolog หนังสือ ตำรา เอกสารจากห้องสมุด

การประเมินผล

1. การสังเกตจากพฤติกรรมการเรียน

2. ตรวจผลงาน

1.7.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องมุม จุดยอดของมุม การเรียกชื่อมุม

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติได้

สาระการเรียนรู้ รูปเรขาคณิต และสมบัติบางประการของรูปเรขาคณิต

1. มุม จุดยอดมุม แขนของมุม การเรียกชื่อมุม

2. มุมฉาก มุมแหลม มุมป้าน

3. รูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก

4. รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เมื่อกำหนดสิ่งของรูปเรขาคณิต และเส้นทางให้ สามารถนึกภาพพร้อมอธิบายได้ และเมื่อกำหนดมุมให้สามารถใช้สิ่งของที่มีลักษณะเป็นมุมฉากช่วยในการให้เหตุผลว่ามุมใดเป็นมุมฉาก มุมใดเป็นมุมแหลม มุมใดเป็นมุมป้าน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักเรียนสังเกตสิ่งของ และสถานที่ต่างๆที่ได้พบเห็นจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่นองค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทนเจดีย์ พุทธมณฑล วัดไร่ขิง พระราชวังสนามจันทร์
 2. สืบหาสิ่งของที่ได้พบเห็นจากสิ่งรอบตัวและจากการค้นคว้าจากห้องสมุดแล้ววาดภาพประกอบ
 3. บอกชื่อของสิ่งของที่สำรวจเห็นว่าเป็นมูอะไร ส่วนใดเป็นจุดยอดมู ส่วนใดเป็นแขนของมู ส่วนใดเป็นมูกจาก มูแหลม มูบ้าน ส่วนใดเป็นรูปสี่เหลี่ยมมูกจาก สี่เหลี่ยมผืนผ้า
- แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญดังนี้
1. องค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทนเจดีย์ พุทธมณฑล วัดไร่ขิง พระราชวังสนามจันทร์
 2. สิ่งของที่อยู่รอบตัวและแหล่งเรียนรู้ห้องสมุด

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนและการทำกิจกรรมต่างๆ
2. การตรวจผลงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สืบหาสิ่งมีชีวิตแต่ละแหล่งที่อยู่ของท้องถิ่นอธิบายความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต

สาระการเรียนรู้ การสำรวจและการสังเกตสิ่งมีชีวิตในแต่ละแหล่งที่อยู่ของท้องถิ่นและการอภิปรายความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับการดำรงชีวิต

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักเรียนสำรวจสิ่งมีชีวิตในบริเวณแหล่งแม่น้ำท่าจีน(นครชัยศรี)
เขียนแผนที่ความคิด
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่สำรวจได้กับสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต
3. สรุปบันทึกผลการสำรวจลงสมุด

4. ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต และค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสาร จากห้องสมุด

5. สรุปรายงาน

แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ดังนี้

1. แม่น้ำท่าจีน(นครชัยศรี)
2. คลองมหาสวัสดิ์
3. ตลาดน้ำดอนหวาย
4. โทรทัศน์ทางการศึกษา
5. อินเทอร์เน็ตจากโครงการห้องสมุดมีชีวิตระบบ it
6. วีดิทัศน์ 7. โทรทัศน์ทางการศึกษา

การประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและกิจกรรมกลุ่ม
2. การตรวจผลงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำหลักธรรมมาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รู้และเข้าใจเรื่องราวพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติความสำคัญของศาสนา ศาสดา และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

สาระการเรียนรู้ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนาและพระพุทธประวัติ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นำภาพพระพุทธประวัติเกี่ยวกับเหตุการณ์ก่อนประสูติ ขณะประสูติ และหลังประสูติให้นักเรียนดูแล้วซักถามนักเรียนว่าภาพนี้เกี่ยวข้องกับพระพุทธประวัติในตอนใด
2. นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธประวัติเหตุการณ์ก่อนประสูติ ขณะประสูติ หลังประสูติ โดยใช้ภาพประกอบ ช่วยกันอภิปรายสรุปเนื้อหา โดยครูเป็นผู้ช่วยอภิปรายเชื่อมโยงให้เข้าใจยิ่งขึ้น
3. นำเสนอเนื้อหาใหม่
4. สรุปเนื้อหาเขียนแผนผังความคิดสิ่งที่ได้รับจากการอ่านและเน้นประเด็นเนื้อหาที่สำคัญๆ
5. ทำกิจกรรมตามใบงาน

แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลได้แก่ พระสงฆ์ดังนี้

1. พระเมธีธรรมานันท์ วัดไร่ขิง

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนและการทำกิจกรรม
2. การตรวจผลงาน

สาระการเรียนรู้ การเรียนธรรมศึกษา

1. พุทธประวัติ
2. เบญจศีล-เบญจธรรม
3. เรื่องความกระตือรือร้น
4. หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา
5. หลักสูตรนักธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก
6. เตรียมสอบธรรมศึกษา

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักเรียนเข้ารับการเรียนอบรมในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 จำนวน 10 วันวันละ

6 ชั่วโมง โดยจัดอบรมรวมในห้องประชุมใหญ่

แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลได้แก่ พระสงฆ์ดังนี้

1. พระพุฒิพงศ์ กิตติวัฒน
2. พระมหานิรุต ญฺฐญาโณ
3. พระอภิเชษฐ อภิเชษฐโ
4. พระมหาวิง จิตตาสโ
5. พระมหาอุดม มหาวีโร
6. พระมหาสุรศักดิ์ ปัญญาธิโร

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการพัฒนาของชาติไทย

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รู้และเข้าใจลักษณะของข้อมูล สามารถแสวงหา รวบรวมข้อมูล และประเมินค่าข้อมูลด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

สาระการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของประเทศไทยเช่น ห้องสมุด

โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ การรวบรวมและจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

อย่างเป็นระบบโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. กำหนดเรื่องที่จะศึกษา
2. รวบรวมหลักฐานและข้อมูลต่างๆ
3. สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิตระบบit
4. ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ตำรา จากห้องสมุด
5. ศึกษาหาข้อมูลจากวีดิทัศน์ ซีดี และโทรทัศน์ทางการศึกษา
6. สรุปหาข้อเท็จจริง

แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญทางโบราณสถาน เช่น

1. องค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทนเจดีย์ วัดไร่ขิง พระราชวังสนามจันทร์
2. อินเทอร์เน็ต จากโครงการห้องสมุดมีชีวิต ระบบ it
3. หนังสือ เอกสาร ตำรา จากห้องสมุด
4. วีดิทัศน์ ซีดี และรายการโทรทัศน์ทางการศึกษา

การประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการทำกิจกรรม
2. การตรวจผลงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการเสริมสร้างสุขภาพ

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการเสริมสร้างสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์ผลของการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีของตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน

สาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพที่ดีของตนเอง การมีส่วนร่วมของบุคคล

ครอบครัวและชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักเรียนสำรวจปัญหาสาเหตุที่ทำให้แม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย ซึ่งเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
2. เขียนแผนที่ความคิดของสาเหตุและร่วมกันอภิปราย
3. ค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม
4. หาวิธีการป้องกันดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนเขียนเป็นแผนที่ความคิด
5. สรุปถึงการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรคจะได้ต้องรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติรอบตัวให้สะอาดปราศจากเชื้อโรค

แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ดังนี้

1. แม่น้ำท่าจีน(นครชัยศรี)
2. ตลาดน้ำดอนหวาย
3. คลองมหาสวัสดิ์
4. อินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดระบบ it
5. หนังสือ เอกสาร ตำรา จากห้องสมุด

การประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการทำกิจกรรม
2. การตรวจผลงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ.2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รู้ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของดนตรีประเภทต่างๆ

สาระการเรียนรู้ ความเป็นมาและวิวัฒนาการของดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีไทยและดนตรีสากล

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีไทยที่ชอบคนละ 1 ชนิด
2. ทำความคุ้นเคยกับเครื่องดนตรีที่เลือก
3. เริ่มฝึกการเล่นไล่เสียงพื้นฐานตามตัวโน้ตจนคล่อง
4. ฝึกเล่นเพลงที่ละท่อน จนครบเพลง
5. ฝึกซ้อมเพลงที่เล่นได้จนเกิดความชำนาญ
6. เริ่มเล่นเพลงใหม่ไปอย่างต่อเนื่อง

แหล่งการเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลดังนี้

1. ครูภูมิปัญญา ด้านดนตรีไทย ชื่อ นายสุรศักดิ์ สุวรรณเนตร
2. ห้องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีไทยทุกชนิด

การประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติกิจกรรม
2. พิจารณาความสามารถจากการเล่นดนตรีไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรมมีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับ งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2 มีทักษะกระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีทักษะกระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน
กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูพูดถึงประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาในสาขาหัตถกรรมดินเผา การทำถลกบาตร การปั้นปูนลวดลาย การทำยาหม่องสมุนไพร และศิลปะการแทงหยวก
2. บอกอุปกรณ์ในการทำหัตถกรรมดินเผา ถลกบาตร ปั้นปูนลวดลาย ยาหม่องสมุนไพร และศิลปะการแทงหยวก
3. ครูอธิบายขั้นตอนวิธีการทำพร้อมทั้งสาธิตแสดงการทำหัตถกรรมดินเผา ถลกบาตร ยาหม่องสมุนไพร และศิลปะการแทงหยวกให้นักเรียนดู
4. นักเรียนทำการฝึกปฏิบัติ ตามขั้นตอน

แหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลครูภูมิปัญญาท้องถิ่นดังนี้

1. นายเฉลิม วังพรม และนายสุคนธ์รัตน์ ตระกูลโอสถ ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนโบราณ
2. นายภาคภูมิ ทองมูล ครูภูมิปัญญาด้านช่างทำถลกบาตร
3. นายสุวรรณ วังสุขจิต ครูภูมิปัญญาด้านช่างปั้นปูนลวดลาย
4. นางอัมพร แท้มไชยสงค์ ครูภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมดินเผา
5. คุณตาทอง เนียมชัย ครูภูมิปัญญาด้านศิลปะการแทงหยวก

การประเมินผล

1. การสังเกตการปฏิบัติงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

Unit 2 going shopping

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เข้าใจและถ่ายทอดเนื้อหาสาระภาษาอังกฤษง่าย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม
สาระการเรียนรู้อื่น ๆ

สาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. การใช้ภาษาอังกฤษในการสืบค้นข้อมูลความรู้ ตาม ความสนใจ
โดยใช้อินเทอร์เน็ต และโครงการห้องสมุดมีชีวิตตามระบบ it
2. สืบกรายการสินค้าและอ่านฉลากสินค้า สื่อสิ่งพิมพ์ หรืออุปกรณ์เครื่องใช้
ต่างๆ

3. บันทึกคำศัพท์ที่สำรวจได้ลงสมุดบันทึก
4. ทำแผนผังสถานศึกษา ป้ายสถานที่ต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษ

แหล่งเรียนรู้

1. อินเทอร์เน็ต
2. คอมพิวเตอร์
3. ฉลากสินค้าสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ
4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ต่างๆ เช่น โรงเรียน วัด
5. หนังสือ เอกสาร ตำรา จากห้องสมุด

การประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการทำกิจกรรม
2. การตรวจผลงาน

4. เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอน จำแนกเรื่องที่ศึกษาเป็นประสบการณ์ในการสอน และระดับชั้นที่สอน ดังนี้

4.1.1 ประสบการณ์ในการสอน

นางลักษณ์ สนิทสุวรรณ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาทัศนคติของครู
ระดับก่อนประถมศึกษาจังหวัดนครศรีอยุธยาที่มีต่อการประเมินด้วยการสะสมผลงานพบว่า ครูที่มี
ประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน มีเจตคติต่อปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลด้วยการสะสม
ผลงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สรสิทธิ์ เขตคาม (2548: 31) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหา
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก
มีความชำนาญทางการสอนมากกว่าผู้ที่เริ่มปฏิบัติงาน และ ชบา เต็ดดวง (2549: บทคัดย่อ) ได้
ศึกษาการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงครูที่มีประสบการณ์การสอน 20-30 ปี
และครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี มีการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพ
จริงโดยรวม 5 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การ

เรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีเรียน มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี

4.1.2 ระดับชั้นที่สอน

อเนก ธรรมนิธ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทางวิชาการของครูโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลจันทบุรี สังกัดสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่าครูโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลจันทบุรี ที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีการพัฒนาทางวิชาการไม่แตกต่างกัน และพรณิชา ชาทะพันธ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบการใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา เมื่อจำแนกตามช่วงชั้นที่สอน พบว่า มีการใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

4.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน

ชบา เต็ดดวง (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยภาพรวม 5 ด้านมากกว่าครูที่มีอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ หรือ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (กรมวิชาการ. 2544: 5)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ธานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล (2544: 85) ได้ศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ว่าด้วยสิ่งมีชีวิตกับการดำรงชีวิตแตกต่างกัน พบว่าแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักเรียนใช้มากมี 2 แหล่ง ได้แก่ สถานศึกษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ปานกลางมี 4 แหล่ง ได้แก่ ครอบครัว สื่อมวลชน ชุมชน เพื่อน ใช้น้อยมี 2 แหล่ง ได้แก่ สถาบันศาสนา และอินเทอร์เน็ต และพบว่าแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้ประเภทสถานศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนาและชุมชน มีความสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ครบ 8 กลุ่มสาระ

สำลี เก่งทอง (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เช่น ด้านการวางแผน ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบผลและด้านการปรับปรุงแก้ไข ส่วนผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิด พบว่า สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคเกิดจากโรงเรียนขาดความพร้อมในการดำเนินงานหลายๆ ประการ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความร่วมมือจากชุมชน ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมีน้อย การกำหนดนโยบาย เป้าหมายไม่ชัดเจน ตลอดจนนักเรียนไม่เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้

กฤษณา ศรีเกียรติ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ครูมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่าครูมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านลานกีฬา ด้านชุมชน ด้านสถานที่ทำงาน ด้านครอบครัวและด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกด้าน ยกเว้นด้านชุมชนและด้านลานกีฬา นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านชุมชน ด้านลานกีฬา ด้านครอบครัว ด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสถานที่ทำงาน และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

สิริยุพา ศกุนตะเสฐียร (2545: 93-95) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนมีการปฏิบัติอยู่ในอันดับสูงสุด ส่วนด้านการดำเนินการ ด้านการปรับปรุงแก้ไข และด้านการตรวจสอบมีการปฏิบัติรองลงมาตามลำดับ ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ในภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนมีความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง 4 ประเภทตรงกัน คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ อากาศ แสงแดด และดิน แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล สมาคม ได้แก่ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่น ศิษย์เก่าและคหบดี ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ สถาบันและหน่วยงาน ได้แก่ วัด โบสถ์ สุเหร่า หรือสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สถานประกอบการ

มหาวิทยาลัยและแหล่งเกษตรกรรม และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี กิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ กิจกรรม สัตว์ทัศนูปกรณ์ เทคโนโลยีพื้นบ้าน ตำราและเอกสารทางวิชาการ ประเพณีและ วัฒนธรรม

สามารถ รอดสำราญ (2546: 86-88) ได้ศึกษาวิจัยการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

1. การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า

1.1 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น กรรมการสถานศึกษา

1.2 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิทยากรภายในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดหมวดวิชาต่างๆ ห้องปฏิบัติการต่างๆ ศูนย์วิชาการ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิทยากรภายนอกโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้สถานที่ราชการต่างๆ สถานประกอบการในท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติฯ เขื่อนแก่งกระจาน เขื่อนเพชร

1.3 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติในการจัดการเรียนการสอนมีการใช้ต้นไม้ ป่าไม้ สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า สัตว์ใช้งาน ดิน หิน แร่ ภูเขา

1.4 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้หนังสือ ตำรา สิ่งพิมพ์ เอกสาร จุลสาร ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์

1.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับคติ ความคิด ความเชื่อ ในการจัดการเรียนการสอนมีการใช้คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย นิทาน ตำนานพื้นบ้าน

1.6 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้ศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณี

1.7 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ในการจัดการเรียนการสอน มีการนำความรู้เกี่ยวกับการทำขนมหวาน ผลิตภัณฑ์จากต้นตาล การเลี้ยงปลาน้ำจืด การปรุงอาหาร

1.8 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวความคิด หลักปฏิบัติ หรือเทคโนโลยีชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้หลักการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน การแปรรูปอาหาร โครงการในพระราชดำริ ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

2. ปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ใน 4 กลุ่ม พบว่า

2.1 ด้านบุคลากร มีปัญหาในระดับปานกลางและน้อย

2.2 ด้านการจัดการ มีปัญหาในระดับปานกลางและน้อย

2.3 ด้านงบประมาณ มีปัญหาในระดับปานกลาง

2.4 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีปัญหาในระดับปานกลาง

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เซฟเวอร์ (Shaver. 1991: Abstract) ได้ศึกษาการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าในการสอน การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอนเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียนช่วยให้การเรียนได้ผลดีได้เรียนจากของจริงมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้นช่วยให้หลักสูตรมีความหมายและมีประสิทธิภาพดีขึ้นนักเรียนได้รับประสบการณ์มากกว่าการเรียนในห้องเรียน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในโครงการต่างๆ ที่จัดให้มีและการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในโครงการเหล่านั้น ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมอยู่ในระดับสูง เด็กนักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะต่างๆ กล้าแสดงออกและมีความเป็นผู้นำ

โรบินสัน (Robinson. 1992: 746) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนที่มลรัฐนิวฟอर्डแลนด์ ประเทศแคนาดา โดยใช้ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำในชุมชน ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ประชาชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้มีความรู้ในท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนใกล้ชิดสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการระดมความคิดและร่วมกันวางแผนในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างเหมาะสมถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในแต่ละชุมชน

เฟอร์กูสัน (Ferguson. 1997: 32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาของเด็กในชนบทของรัฐเนบราสกา ในการศึกษาดังกล่าว จะมีทั้งโปรแกรมพัฒนาภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์สำหรับกลวิธีที่ใช้ในการพัฒนาภูมิปัญญาที่อยู่ในรูปของการผสมผสาน ระหว่างวิธีระดมพลังสมองระดับชุมชนกับการเสริมแรงด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยการนำเด็กออกไปหาประสบการณ์นอกสถานที่ พบกับผู้ประกอบอาชีพระดับท้องถิ่น วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน เพื่อให้เด็กเกิดแนวคิดใหม่ๆ แปลกๆ และก้าวไกลด้วยภูมิปัญญาหลังจากทดลองดังกล่าวรวม 5 สัปดาห์ แล้วทำการประเมินผลการศึกษาพบว่า เด็กสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับความคิดของตนเอง ได้ดีกว่าการศึกษาอยู่ภายในโรงเรียน

ลอเวย์ (Lawey . 1998: 17) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสังคมในท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การให้ความสำคัญกับท้องถิ่น โดยดึงเอาภูมิปัญญาระดับท้องถิ่นที่มีความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เข้ามาสู่โรงเรียนจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน โรงเรียนได้ใน 3 แนวทาง คือ 1. การใช้พื้นที่ชุมชนเป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า 2. องค์กรในระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3. ชุมชน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการศึกษา

ลอยส์; และคนอื่นๆ (Louise; et. al. 1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาตรวจสอบประวัติของนักศึกษาแพทย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียนและศึกษารูปแบบของการเปลี่ยนแปลงโดยมีวิธีการใช้เวลามากกว่า 6 เดือนใช้ประชากรจำนวน 116 คน โดยการออก

แบบสอบถามแบบ(checklists) เกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียน เครื่องมือที่ใช้แบ่งออกได้ เช่น การพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์คนและสิ่งต่างๆ ระยะเวลาที่ใช้มากกว่า 6 เดือน ผลการวิจัยพบว่า จำนวนเปอร์เซ็นต์แยกตามเครื่องมือได้ดังนี้ คือ ระยะเวลา 64.0 % การพิมพ์ 81.7% อิเล็กทรอนิกส์ 4.3% สิ่งต่างๆ 44%/ 69%/ 3.9% การใช้มนุษย์เพิ่มขึ้นจาก 29.1% เป็น 36.6% การใช้แหล่งเรียนรู้เปลี่ยนแปลงข้อมูลไม่มีผลในทางสถิติไม่มากกว่า 2

จอห์น; และคนอื่นๆ (John; et. al. 1999: Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ร่วมกันในการใช้เว็บในวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อไม่นานมานี้ นักเขียนหลายคนได้แนะนำหนังสือเกี่ยวกับเทคโนโลยี (ICT) และการเลือกเว็บไซต์ ได้ให้ความหมายการทำให้เพิ่มว่าไม่ใช่แค่การทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงระดับของชั้นเรียนด้วย สื่อเทคโนโลยี(ICT) มีประโยชน์มากมาย โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การเปลี่ยนแปลงของหนังสือเรียนกระดานดำในห้องเรียน เป็นข้อมูลที่ทันสมัยสำหรับครูและนักเรียน สไตล์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การเตรียมเนื้อหาสำหรับนักเรียนตลอดจนหลักสูตร ในชั้นประถมศึกษาค่าของ (ICT) เชื่อว่าการพึ่งพาตนเองเป็นวิธีการหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มน้ำหนักของเนื้อหาและการไปสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยี (ICT) ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ประเทศออสเตรเลีย การใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนต้องมีความร่วมมือกันและกัน มีผู้เกี่ยวข้องคือนักเรียน อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ ในการค้นหา การจัดทำหน้าเว็บ และอีเมล โครงการนี้ได้แรงกระตุ้นมาจากนักเรียนและการจัดหาสื่อที่ทันสมัย เพื่อให้การทำงานร่วมกันมีความสำเร็จ เว็บไซต์ของโรงเรียนในออสเตรเลียมีความท้าทายและเว็บดังกล่าวเป็นเว็บที่จุดประกาย ให้ทีมวิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้สื่อ(ICT) ปัจจุบันการทำงานร่วมกันตามโครงการ ICT มีโอกาสเป็นไปได้สูงยกเว้นของ Wyld คือควบคุมโดยสาระวิชาการทำรายงานจากการเรียนรู้พบว่าตอบสนองต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ร่วมกันตามโครงการการใช้อินเทอร์เน็ต รายงานฉบับนี้ได้ทำการสำรวจนักเรียนในประเทศออสเตรเลียและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่าการใช้สื่อเทคโนโลยี(ICT) มีคุณค่าอย่างสูงในการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ไต้หวัน

รีลิก (Relic. 2001: Abstract) ได้ศึกษารูปแบบในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทบุคคลที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นิยมกันในชั้นเรียนของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การเชิญผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพแตกต่างกันมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียนในชั้นเรียนและมีการเปิดโอกาสให้ซักถามกันอย่างกว้างขวาง

คาจินี; และคนอื่นๆ (Kageni; et. al. 2002: Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินทัศนคติของนักเรียนที่มีผลต่อการใช้เว็บเป็นแหล่งเรียนรู้ ผลจากการศึกษาพบว่า ความแตกต่างระหว่างชนชาวตะวันตก 2 กลุ่มคือ พวกที่ใช้เว็บกับพวกที่ไม่ใช้เว็บที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพวกที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นแหล่งเรียนรู้กับพวกที่ใช้หนังสือเรียนตามปกติ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างด้านอายุ เพศวุฒิการศึกษา ความสามารถมีคอมพิวเตอร์ใช้ในบ้านทำให้สามารถค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตได้1 ชั่วโมงต่อวัน เป็นตัวบ่งชี้ด้านทัศนคติของเด็กในการรับรู้ข้อมูลส่วนระดับความรู้ของนักเรียนมีผลต่อการใช้คอมพิวเตอร์ส่งผลต่อเจตคติเด็ก จากจำนวนประชากร

127 คน เป็นนักเรียนที่สมัครเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ผลจากการประเมินได้นำเอาค่า ANOVA มาใช้ในการประเมินมาวัดความแตกต่างด้านทัศนคติ และผลการวิจัยพบว่า ค่าความสัมพันธ์มีความหลากหลาย ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีผลต่อทัศนคติของนักเรียน ผลลัพธ์ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าจากการใช้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มทดลอง ผลลัพธ์ที่ได้ในเชิงบวกด้านความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และทัศนคติต่อคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพศและจำนวนเวลาที่ใช้ในการสืบค้นคว้าหาอินเทอร์เน็ต พบว่ามีทัศนคติในเชิงบวก

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมนักเรียนได้ปฏิบัติ ทดลอง สัมผัสของจริง มีความสุข สนุกสนาน เกิดประสบการณ์ตรง สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเป็นการสร้างค่านิยมให้นักเรียนเกิดความรักและรู้จักอนุรักษ์แหล่งการเรียนรู้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1.การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยได้กลุ่มตัวอย่างเป็น และครูผู้สอน ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 74 คน

2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพ ได้แก่ สภาพ และระดับช่วงชั้นที่สอน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามในแต่ละตอนโดยให้เนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

3. ศึกษางานวิจัยและนิยามศัพท์สร้างเป็นแบบสัมภาษณ์การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ให้ถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาและการใช้ภาษาในแบบสอบถาม

5. ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แนะนำแก้ไขแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective Congruency : IOC) ของข้อคำถามในแต่ละข้อเพื่อเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .05 ขึ้นไป

5.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบครั้งสุดท้าย

5.2 นำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนวัดท่าพุฒจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6. การสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

6.1 สร้างข้อคำถามจากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 6.2 นำข้อคำถามไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ
- 6.3 นำข้อคำถามที่ปรับปรุงแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- 6.4 นำข้อคำถามไปสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่ม เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 2 เพื่อขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอน
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามครูช่วงชั้นที่ 1-2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ด้วยตนเอง และกำหนดให้ส่งคืนภายใน 2 วัน โดยผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามทั้งหมดคืนด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์การใช้แหล่งเรียนรู้กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบสอบถาม

- 1 เมื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา 64 ฉบับ
- 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 2.1 วิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติการหาค่าความถี่ และร้อยละ

แบบสัมภาษณ์

นำเทปการสัมภาษณ์มาถอดเทปนำมาสรุปเนื้อหาและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

5. สถิติวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

คำร้อยละ

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective congruency : IOC)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ตอนที่ 3 การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	11	17.20
2. หญิง	53	82.80
รวม	64	100.0
วุฒิการศึกษา		
1. สูงกว่าปริญญาตรี	2	3.10
2. ปริญญาตรี	62	96.90
รวม	64	100.0
ประสบการณ์ทำงาน		
1. ต่ำกว่า 20 ปี	7	10.90
2. 20 ปีขึ้นไป	57	89.10
รวม	64	100.0
ตำแหน่งหน้าที่		
1. หัวหน้ากลุ่มสาระ	8	12.50
2. ครูผู้สอน	56	87.50
รวม	64	100.0
กลุ่มสาระการเรียนรู้		
1. วิชาต่างประเทศ	7	10.94
2. สุขศึกษาและพลศึกษา	5	7.81
3. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	8	12.50
4. ศิลปะ	7	10.94
5. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	6	9.38
6. วิทยาศาสตร์	5	7.81
7. คณิตศาสตร์	16	25.00
8. ภาษาไทย	10	15.62
รวม	64	100.0

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 64 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชายจำนวน 11 คน เป็นผู้หญิงจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 และ 82.20 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คน ระดับปริญญาตรีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 และ 96.90 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ ต่ำกว่า 20 ปีจำนวน 7 คน มีประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไปจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90 และ 89.10 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระจำนวน 8 คน เป็นครูผู้สอนจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ 87.50 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากการปฏิบัติงานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีจำนวน 7 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีจำนวน 5 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีจำนวน 8 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีจำนวน 7 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มีจำนวน 6 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีจำนวน 5 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีจำนวน 16 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.94, 7.81, 12.50, 10.94, 9.38, 7.81, 25.00 และ 15.62 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

ความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ ดังปรากฏในตาราง 2-5

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

ข้อที่	การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง	ใช้		ไม่ใช้	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล					
1.	นิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรสอนอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน	61	95.30	3	4.70
2.	เชิญภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนโบราณเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน	7	10.10	57	89.10
3.	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นช่างทำบาตรและกลกบาตรมาให้ความรู้แก่นักเรียน	0	0	64	100.00
4.	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นช่างปั้นปูนลวดลายมาให้ความรู้แก่นักเรียน	3	4.70	61	95.30
5.	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมดินขวามาให้ความรู้แก่นักเรียน	8	12.50	56	87.50
6.	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทยมาฝึกสอนให้ความรู้แก่นักเรียน	56	87.50	8	12.50
7.	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมการแทงหยวกมาให้ความรู้แก่นักเรียน	41	64.10	23	35.90
รวม		176			

จากตาราง 2 พบว่า ครูส่วนใหญ่นิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนมากที่สุดเป็นจำนวน 61 คน (ร้อยละ 95.30) รองลงมาได้แก่ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทยมาฝึกสอนให้ความรู้แก่นักเรียนจำนวน 56 คน (ร้อยละ 87.50) ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมการแทงหยวกจำนวน 41 คน (ร้อยละ 64.10) ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมดินขวานจำนวน 8 คน (ร้อยละ 12.50) ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณจำนวน 7

คน (ร้อยละ 10.10) และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านช่างปั้นปูนลวดลายจำนวน 3 คน (ร้อยละ 4.70) ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ

ข้อที่	การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง	ใช่		ไม่ใช่	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ					
1.	นักเรียนไปศึกษาโบราณสถานองค์พระปฐมเจดีย์	60	93.80	4	6.30
2.	นักเรียนไปศึกษาโบราณสถานพระประโทนเจดีย์	15	23.40	49	76.60
3.	นักเรียนไปศึกษาศิลปะ วัฒนธรรมภายในบริเวณ พุทธมณฑล	60	93.80	4	6.30
4.	นักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิง	63	98.40	1	1.60
5.	นักเรียนไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ พระราชวังสนามจันทร์	60	93.80	4	6.30
รวม		258			

จากตาราง 3 พบว่า ครูส่วนใหญ่แนะนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิงมากที่สุดจำนวน 63 คน (ร้อยละ 98.40) รองลงมาได้แก่ แนะนำนักเรียนไปศึกษาโบราณสถานองค์พระปฐมเจดีย์ ศึกษา ศิลปวัฒนธรรมภายในบริเวณพุทธมณฑล และแนะนำนักเรียนไปเยี่ยมชมพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 60 คน (ร้อยละ 93.80) แนะนำนักเรียนไปศึกษาพระประโทนเจดีย์น้อยที่สุดจำนวน 15 คน (ร้อยละ 23.40)

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็น
ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อที่	การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง	ใช่		ไม่ใช่	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ					
1.	นักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีน	60	93.80	4	6.30
2.	นักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้คลองมหาสวัสดิ์	3	4.70	61	95.30
3.	นักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน	58	90.60	6	9.40
4.	นักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ตลาดน้ำดอนหวาย	10	15.60	54	84.40
5.	นักเรียนศึกษาแหล่งอาชีพทางประมงริมแม่น้ำท่าจีน	15	23.40	49	76.60
6.	นักเรียนศึกษาแหล่งอาชีพทางเกษตรกรรมริมแม่น้ำท่าจีน	17	26.60	47	73.40
รวม		163			

จากตาราง 4 พบว่า ครูส่วนใหญ่แนะนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีนมากที่สุด จำนวน 60 คน (ร้อยละ 93.80) รองลงมาได้แก่ แนะนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนจำนวน 58 คน (ร้อยละ 90.60) ศึกษาแหล่งอาชีพทางการเกษตรจำนวน 17 คน (ร้อยละ 26.60) ศึกษาแหล่งอาชีพทางการประมงจำนวน 15 คน (ร้อยละ 23.40) ศึกษาแหล่งเรียนรู้ตลาดน้ำวัดดอนหวายจำนวน 10 คน (ร้อยละ 15.60) และศึกษาแหล่งเรียนรู้คลองมหาสวัสดิ์จำนวน 3 คน (ร้อยละ 4.70) ตามลำดับ

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนและมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ข้อที่	การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง	ใช่		ไม่ใช่	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ					
1.	นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต	49	76.60	15	23.40
2.	นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนหรือนอกห้องเรียน	61	95.30	3	4.70
3.	นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิต	55	85.90	9	14.10
4.	นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากโทรทัศน์ทางการศึกษา	56	87.50	8	12.50
5.	นักเรียนศึกษาความรู้จากวิดิทัศน์	62	96.90	2	3.10
6.	นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากสื่อ สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำราจากห้องสมุด	63	98.40	1	1.60
รวม		346			

จากตาราง 5 พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากสื่อ สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำรา จากห้องสมุด มากที่สุดจำนวน 63 คน (ร้อยละ 98.40) รองลงมาได้แก่ ให้นักเรียนศึกษาความรู้จากวิดิทัศน์จำนวน 62 คน (ร้อยละ 96.90) ใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนหรือนอกห้องเรียนจำนวน 61 คน (ร้อยละ 95.30) ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากโทรทัศน์ทางการศึกษาจำนวน 56 คน (ร้อยละ 87.50) ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิตจำนวน 55 คน (ร้อยละ 85.90) และให้นักเรียนศึกษาสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจำนวน 49 คน (ร้อยละ 76.60) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ปรากฏผลดังตารางดังนี้

ตาราง 6 ปัญหาในการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

ข้อที่	ปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ
1.	ขาดการวางแผนที่ดี	7	87.50
2.	การติดต่อประสานงานเชิงวิทยากรท้องถิ่น ขาดการจูงใจที่ดี	5	62.50
3.	วิทยากรท้องถิ่นสาขาที่ต้องการมีน้อยไม่เพียงพอ	4	50.00
4.	เวลาที่ใช้ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษามีน้อยเกินไป	7	87.50
5.	การใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาแต่ละครั้งใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก	5	62.50
รวม		8	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาที่พบ ขาดการวางแผนที่ดี เวลาที่ใช้ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษามีน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 87.50 การติดต่อประสานงานเชิงวิทยากรท้องถิ่นขาดการจูงใจที่ดี และการใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาแต่ละครั้งใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 62.50 วิทยากรท้องถิ่นสาขาที่ต้องการมีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและรายชั่วโมงที่ทำการสอน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตาราง 7 ข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครปฐม เขต 2

ข้อที่	ข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ
1.	ควรมีการวางแผนที่ดี ชัดเจน	8	100.00
2.	ควรสรรหาวิทยากรท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เพียงพอ เหมาะสม และตรงตามสาขาที่ต้องการ	5	62.50
3.	ควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพียงพอ	7	87.50
4.	ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น	6	75.00
รวม		8	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการวางแผนที่ดี ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 87.50 ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.00 ควรสรรหาวิทยากรท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เพียงพอ เหมาะสม และตรงตามสาขาที่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 62.50 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ
2. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในปีการศึกษา 2550 ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้รวมจำนวน 8 คน และครูผู้สอนจำนวน 74 คน รวมจำนวน 82 คน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 8 คน และครูผู้สอนจำนวน 74 คน รวมจำนวน 82 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง มี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสำรวจ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

2.2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไร่ขิง เพื่อแจ้งให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 74 คน ได้ตอบแบบสอบถามและกำหนดวันและเวลารับแบบสอบถามคืน
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยได้รับความร่วมมือจากครู 74 ฉบับ ได้ฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 64 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.48
4. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

4 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 และตอนที่ 2 โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ จำนวนและร้อยละ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

1.1 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

ครูส่วนใหญ่มีนิมิตพระสงฆ์มาสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.30 รองลงมาได้แก่ ใช้แหล่งเรียนรู้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมการแทงหยวก ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมดินขาว ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านช่างปั้นปูนลวดลาย คิดเป็นร้อยละ 87.50, 64.10, 12.50, 10.10 และ 4.70 ตามลำดับ

1.2 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ

ครูส่วนใหญ่ใช้แหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.40 รองลงมาได้แก่ ใช้แหล่งเรียนรู้องค์พระปฐมเจดีย์ บริเวณพุทธมณฑลพุทธมณฑล และพระราชวังสนามจันทร์ คิดเป็นร้อยละ 93.80 และใช้แหล่งเรียนรู้พระประโทนเจดีย์น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.40

1.3 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ

ครูส่วนใหญ่ใช้แหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 93.80 รองลงมาได้แก่ ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ใช้แหล่งอาชีพทางการเกษตร ใช้แหล่งอาชีพทางการประมง ใช้แหล่งเรียนรู้ตลาดน้ำวัดดอนหวาย และใช้แหล่งเรียนรู้คลองมหาสวัสดิ์ คิดเป็นร้อยละ 90.60, 26.60, 23.40, 15.60 และ 14.70 ตามลำดับ

1.4 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ครูส่วนใหญ่ใช้แหล่งการเรียนรู้จากสื่อ สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำราจากห้องสมุดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.40 รองลงมาได้แก่ การใช้แหล่งเรียนรู้จากวิดิทัศน์ ใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ใช้แหล่งเรียนรู้จากโทรทัศน์ทางการศึกษา ใช้แหล่งเรียนรู้จากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิต และใช้แหล่งเรียนรู้จากการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 96.90, 95.30, 87.50, 85.90 และ 76.60 ตามลำดับ

2. ผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาที่พบ พบว่า ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในด้านปัญหาที่พบ ขาดการวางแผนที่ดี และเวลาที่ใช้ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษามีน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 87.50 การติดต่อประสานงานวิทยากรท้องถิ่นขาดการจูงใจที่ดี และในการใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาแต่ละครั้งใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 62.50 วิทยากรท้องถิ่นสาขาที่ต้องการมีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เนื้อหาวิชา และรายชั่วโมงที่ทำการสอน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

2.2 ข้อเสนอแนะ พบว่า ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการวางแผนที่ดี ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 87.50 ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.00 ควรสรรหาวิทยากรท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เพียงพอ เหมาะสม และตรงตามสาขาที่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 62.50 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาวิจัยการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง ใน 4 ประเภทพบว่าครูผู้สอนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1.1 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

ครูส่วนใหญ่นิมนต์พระสงฆ์มาสอนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ใช้แหล่งเรียนรู้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมการแทงหยวก ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมดินขาว ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านช่างปั้นปูนลวดลาย ตามลำดับ ทั้งนี้ที่ครูส่วนใหญ่นิมนต์พระสงฆ์มาสอนมากที่สุดนั้นเนื่องจาก วัดและพระภิกษุสงฆ์นั้นนับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน และในทุกๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างก็ต้องการปลูกฝังคุณธรรมและ

จริยธรรมให้กับนักเรียน ดังนั้นจึงมีการนิมนต์พระสงฆ์มาบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน และปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือปราชญ์หรือผู้มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ นั้นมีจำนวนน้อย จึงเป็นการยากที่ให้นักเรียนได้ศึกษากับปราชญ์หรือผู้มีความรู้ในศาสตร์นั้นๆ ในทางกลับกันจำนวนของพระสงฆ์ที่จะมาให้ความรู้แก่นักเรียนมีจำนวนมากกว่าปราชญ์ในด้านอื่นๆ เพราะพระสงฆ์ที่อยู่วัดไร่ขิงซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณินทร์ ปัญญาวัฒนากุล (2544 : 85) ที่ได้ศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ว่าด้วยสิ่งมีชีวิตกับการดำรงชีวิตแตกต่างกัน พบว่าแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้ประเภทสถานศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนาและชุมชน มีความสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ครบ 8 กลุ่มสาระ

1.2 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ

ครูส่วนใหญ่พื่อนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โบราณสถานองค์พระปฐมเจดีย์ บริเวณพุทธมณฑล พระราชวังสนามจันทร์ และพระประโทณเจดีย์ ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิงเป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนมากที่สุด สะดวกในการเดินทางและประหยัดทั้งงบประมาณและเวลาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ รอดสำราญ (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ราชการต่างๆ สถานประกอบการในท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เขื่อนแก่งกระจาน เขื่อนเพชร เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน

1.3 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ

ครูส่วนใหญ่พื่อนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน แหล่งอาชีพทางการเกษตร แหล่งอาชีพทางการประมง แหล่งเรียนรู้ตลาดน้ำวัดดอนหวาย และแหล่งเรียนรู้คลองมหาสวัสดิ์ ทั้งนี้เนื่องจากการพื่อนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีน เนื่องจากบริเวณแม่น้ำท่าจีนเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เป็นแหล่งอาชีพทางการเกษตรของคนริมสองฝั่งแม่น้ำ เป็นแหล่งอาชีพทางการประมง และยังเป็นแหล่งตลาดสองฝั่งแม่น้ำ ทั้งตลาดเก่าและตลาดใหม่ การพื่อนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้แม่น้ำท่าจีน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องราวที่หลากหลาย ได้รับความรู้จากหลายๆ แหล่งความรู้

1.4 ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

ครูส่วนใหญ่พื่อนักเรียนศึกษาค้นคว้าจากสื่อ สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำรา จากห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ศึกษาความรู้จากวิดีโอ การใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอน ศึกษาค้นคว้าจากโทรทัศน์ทางการศึกษา สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการ

ห้องสมุดมีชีวิต และให้นักเรียนศึกษาสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เนื่องจาก แหล่งเรียนรู้ประเภทดังกล่าวมีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งง่ายและสะดวกต่อการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการ และเป็นการตอบสนองนโยบายของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแผน (แผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดไร่ขิง. 2549) ที่กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ 7 ยุทธศาสตร์ และในยุทธศาสตร์ที่ 1 กำหนดให้ครูผู้สอนใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากขาดการวางแผนที่ดีและการติดต่อประสานงานในการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนขาดการตั้งใจที่ดีในส่วนของวิทยากรท้องถิ่นสาขาที่ต้องการก็มีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เนื้อหาวิชา และรายชั่วโมงที่ทำการสอนและเวลาที่ใช้ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษามีน้อยเกินไปแต่ละครั้งซึ่งงบประมาณเป็นจำนวนมากในการไปใช้แหล่งเรียนรู้

ซึ่งปัญหาที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของสำลี เก่งทอง (2544: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของปัญหาเกิดจากโรงเรียนขาดความพร้อมในการดำเนินงานหลายๆ ประการ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความร่วมมือจากชุมชน ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมีน้อย การกำหนดนโยบาย เป้าหมายไม่ชัดเจน ตลอดจนนักเรียนไม่เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 ควรมีมาตรการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเชิญวิทยากรที่มีความถนัดในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอบรมสัมมนาให้กับบุคลากรในโรงเรียน
- 1.2 สถานศึกษาและชุมชนควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันในการสนับสนุนด้านงบประมาณในการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.3 สถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้มากขึ้น

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์และแนวทางในการวางแผนสนับสนุน ส่งเสริม การใช้แหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้ที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการศึกษาแก่นักเรียนให้มากขึ้น

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้กับผลสำเร็จในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). คู่มือการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ศุภสภา.
- (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2544). การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน. ราชบุรี: หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5.
- (2544). การพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การพัฒนาการใช้แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- (2545). สถานที่สำคัญทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กฤษฎา ศรีเกียรติ. (2545). ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจนา เอกะวิภาต. (2543). การทำมาหากินในชุมชน. กรุงเทพฯ: ศุภสภา.
- กิ่งแก้ว อาริรักษ์; และคนอื่นๆ. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย. กรุงเทพฯ: อัลฟ่า มิเลียนเนียม.
- ชบา เต็ดดวง. (2549). การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์; และวิศนี ศิลาตระกูล. (2536). คู่มือแหล่งวิทยาการในชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภสภา.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2544, มีนาคม). แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 4(6): 19-23.

- ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์. (2541, กันยายน). ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างไร. *ปฏิรูปการศึกษา* 1. (1): 8.
- คำริ บุญชู. (2548, มกราคม-มีนาคม). การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ*. 8(1): 27-31.
- ธานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล. (2544). การศึกษาการใช้ประโยชน์จากแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ว่าด้วยสิ่งมีชีวิตกับการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน: กรณีศึกษาโรงเรียน อัสสัมชัญ แผนกประถม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ สนธิสุวรรณ. (2544). การศึกษาทัศนคติของครูระดับก่อนประถมศึกษา จังหวัดนครศรีอยุธยา ที่มีต่อการประเมินด้วยการสะสมผลงาน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล ดันธสุเรศชัย. (2533). แหล่งวิทยาการชุมชนในการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการใน ชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิตยา ปิลันธนาพันธ์; และคณะ. (2542). การศึกษาตามมาตรฐานแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ. (2544, ธันวาคม). แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างเพื่อเด็ก มิได้สร้างเพื่อใคร. *วารสารวิชาการ*. 4(12): 26 – 37.
- ประจักษ์ บุญอารีย์. (2545, เมษายน). การใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อการศึกษา. *วารสาร ครูทัศน์*. 16(1): 46-47.
- ปรีชา มาละวรรณโณ. (2546). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พจניים เทียมศักดิ์. (2543, ธันวาคม). การศึกษา : ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและ โรงเรียน. *วารสารวิชาการ*. 3(12): 56-69.
- พรณิชา ชาดะพันธ์. (2549). การใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตยานนาวา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). *การปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- โรงเรียนวัดไร่ขิง. (2549). รายงานพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา 2549. นครปฐม: โรงเรียนฯ.
- . (2550ก). *แผนปฏิบัติงาน ปีการศึกษา 2550*. นครปฐม: โรงเรียนฯ.

- (2550ข). แผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษา.
นครปฐม: โรงเรียน.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์; และดารณี คำวังนัง. (2545). แหล่งการเรียนรู้: เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
และหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- สรสิทธิ์ เขตคาม. (2548). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สามารถ รอดสำราญ. (2546). การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สาวิตรี ชาดา. (2546). การศึกษาสภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดขอนแก่น. สารนิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ
ชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2545). แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- สำลี เก่งทอง. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็น
บุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ราชบุรี: สถาบันราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง.
- สินีนาง สุทธิจินดา. (2543). การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียน สาขาพณิชยการ โรงเรียน
อาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริยุพา ศกุนตะเสฐียร. (2545). การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม.

- วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ นครปฐม. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธาสินี วัชรบูล. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษา ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2544). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2545). แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2544). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- (2545). 20 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมและการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อเนก ธรรมนิธ. (2549). การศึกษาการพัฒนาทางวิชาการของครูโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลจันทบุรี สังกัดสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
- สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถพร ชนะพลโก (2546, กันยายน). ก้าวหน้าของแหล่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์: ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาประจำภาค. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 5(9): 37-40.
- Ferguson, Harl R. (1997). *The High School Curriculum*. New York: The Ronald Press.
- John, E. & V. Kwan. (1999, Online). "Enhancing Collaborative Learning in Primary Education Through the Australian Schools Web Challenge". สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2550 จาก johne@accessonline.com.au \ Enhancing Collaborative Learning in Primary Education Through the Australian Schools..
- Kageni, N., R. Smith and C. Isbell. (2002, Online). "Assessing Students Attitudes Towards Web-Based Learning Resources". สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2550 จาก <http://www.utmb.edu/meo/>
- Lawey, Ragina F. (1998). *Audio Visual Method in Teaching*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Louise, F.L. & C. Charles. (1998, Online). Student Information Resource Utilization in Problem-Based Learning. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2550 จาก <http://www.utmb.edu/meo/>
- Relic, Peter D. (2001, Winter). The New Wisdom in Sexuality Education. *Independent School*. 60 (2).
- Robinson, Michal. (1992). *Link Distance Education to Sustainable Community Development*. Canada: Memorial University of Newfoundland.

Shaver, Jame. P. (1991). *Handbook of Research on Social Studies Teaching and Learning, A Project of the National Council for the Social Studies*. New York: Macmilland.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิงสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

แบบสอบถามชุดนี้ ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2 ใน 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง
 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสำรวจ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

นางธนวรรณ แสงไวศยสุข
 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าหัวข้อที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. วุฒิการศึกษา

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์การทำงาน

() ต่ำกว่า 10 ปี

() 10-20 ปี

() 20 ปีขึ้นไป

4. ตำแหน่งหน้าที่

() ครูผู้สอน

() กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

() กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

() กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

() กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

() กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา

() กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

() กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

() กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

() หัวหน้ากลุ่มสาระ.....

5. ระดับชั้นที่สอน

() ประถมศึกษาปีที่ 1

() ประถมศึกษาปีที่ 2

() ประถมศึกษาปีที่ 3

() ประถมศึกษาปีที่ 4

() ประถมศึกษาปีที่ 5

() ประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง ส่วนที่ 1 โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

ข้อ	การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง	ใช่	ไม่ใช่
1	ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล นิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรอบรมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ความรู้แก่นักเรียน		
2	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นการแพทย์แผนโบราณมาเป็นวิทยากร บรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน		
3	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานช่างทำบาตรและกลกบาตรมาให้ความรู้ แก่นักเรียน		
4	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานช่างปั้นปูนลวดลาย ใช้ประดับตกแต่ง ตามสิ่งก่อสร้างต่างๆ มาให้ความรู้แก่นักเรียน		
5	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมดินขวามาให้ความรู้แก่นักเรียน		
6	เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีไทยมาฝึกสอนให้ความรู้แก่นักเรียน		
7	ได้มีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมการแทงหยวกมาให้ความรู้แก่นักเรียน		
8	ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ นำนักเรียนไปศึกษาโบราณสถานองค์พระปฐมเจดีย์		
9	นำนักเรียนไปศึกษาโบราณสถานพระประโทนเจดีย์		
10	นำนักเรียนไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม ภายในบริเวณพุทธมณฑล		
11	นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้วัดไร่ขิง		
12	นำนักเรียนไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์พระราชวัง สนามจันทร์		

ข้อ	การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิง	ใช่	ไม่ใช่
13	ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ นำนักเรียนไปศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในแม่น้ำท่าจีน		
14	นำนักเรียนไปศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้คลองมหาสวัสดิ์		
15	นำนักเรียนไปศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน		
16	นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ตลาดน้ำดอนหวาย		
17	นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งอาชีพทางการประมงริมแม่น้ำท่าจีน		
18	นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งอาชีพทางการเกษตรริมแม่น้ำท่าจีน		
19	ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต		
20	ให้นักเรียนได้ใช้คอมพิวเตอร์ในระหว่างการเรียนรู้การสอนหรือนอกห้องเรียน		
21	ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิต		
22	ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากโทรทัศน์ทางการศึกษา		
23	ให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้จากวิทยุทัศน์		
24	ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากสื่อสิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำราจากห้องสมุด		

จากการศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยการสัมภาษณ์หัวหน้า 8 กลุ่มสาระในการใช้แหล่งเรียนรู้ 4 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

การใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลมี ดังนี้คือ

1.1 นิมนต์พระมาสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 ส่วนภาคเรียนที่ 2 นิมนต์มาสอนในรายวิชาเดียวกัน แต่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2 นิมนต์พระสงฆ์ เป็นวิทยากรสอนอบรมหลักสูตรนักธรรมศึกษาชั้นตรี นักธรรมศึกษาชั้นโท และนักธรรมศึกษาชั้นเอก ซึ่งมีนักเรียนเข้ารับการอบรมจำนวนประมาณ 200 กว่าคน โดยนักเรียนที่ได้รับเข้ามาในโครงการนี้ ได้มาจากการเปิดรับสมัครนักเรียนที่สนใจ มีตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ดำเนินการอบรมในช่วงปิดภาคเรียนแรก ระยะเวลาที่ทำการอบรม 10 วัน วันละ 6 ชั่วโมง

1.3 การใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนโบราณ ใช้ในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยให้ความรู้ในเรื่องการทำยาสมุนไพร เช่น ยาหม่องสมุนไพร เป็นต้น

1.4 การใช้ภูมิปัญญาด้านการทำถลกบาตรใช้ในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการงานอาชีพ และเทคโนโลยี ด้านงานประดิษฐ์

1.5 การใช้ภูมิปัญญาด้านช่างปั้นลวดลาย ใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มการงานอาชีพ และเทคโนโลยีด้านงานช่าง

1.6 การใช้ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมดินขาว ใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้านงานประดิษฐ์

1.7 การใช้ภูมิปัญญาด้านดนตรีไทย ใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1.8 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแทงหยวกใช้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีด้านงานช่างงานประดิษฐ์

ปัญหาด้านอุปสรรค

1. การติดต่อประสานงานเชิญวิทยากรท้องถิ่นขาดการจูงใจที่ดี
2. วิทยากรท้องถิ่นสาขาที่ต้องการมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และรายชั่วโมงที่สอน
3. วิทยากรท้องถิ่นบางสาขาขาดทักษะในการถ่ายทอดวิชาความรู้ และการฝึกสอนปฏิบัติ
4. เวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมมีน้อยเกินไป สำหรับการสอนดนตรีไทย

5. งบประมาณไม่เพียงพอที่จะจ่ายค่าตอบแทนให้วิทยากรเพื่อทำการสอนให้ต่อเนื่อง สำหรับพระสงฆ์ที่ใช้เป็นวิทยากรมีน้อย ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวางแผนงานให้การใช้ให้ชัดเจน
2. ควรเพิ่มจำนวนวิทยากรให้เพียงพอกับภาระงาน
3. ควรหางบประมาณมาสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากองค์กร บริษัท ห้างร้าน ในท้องถิ่นให้มากขึ้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้

การใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ จะใช้ในลักษณะของการบูรณาการโดยทุกใช้ทุกกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่มสาระไปศึกษาแหล่งโบราณสถานองค์พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์ วัดไร่ขิง พุทธมณฑล ฯลฯ ในแหล่งการเรียนรู้เดียวกัน เมื่อได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวแล้วใช้แต่ละกลุ่มสาระจะตั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มวิชามากำหนดเป็นเนื้อหาสาระให้นักเรียนได้เรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระภาษาไทย เน้นการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่ได้ไปพบเห็นมา

กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ เน้นการคิดคำนวณ เช่น ระยะการเดินทางไปทัศนศึกษา รูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ ที่ได้เห็น เป็นต้น

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเกี่ยวข้องโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์ แหล่งการเรียนรู้วัดไร่ขิง และพุทธมณฑล

ปัญหาและอุปสรรค

1. การควบคุมดูแลนักเรียนไม่ค่อยทั่วถึง เพราะจำนวนนักเรียนมีมากไป 36 คน ต่อ ครู 2 คน
2. การจัดกลุ่มไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
3. การเดินทางไม่ค่อยสะดวก ค่อนข้างแออัดเพราะจำนวนเด็กมีมาก
4. เวลาที่ใช้ในการศึกษาแต่ละแห่งน้อยเกินไป ศึกษาไม่ค่อยทั่วถึง
5. บุคลากรที่ใช้ในการควบคุมดูแลนักเรียนมีน้อยเกินไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรในการควบคุมดูแลนักเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
2. ควรมีการวางแผนในการไปศึกษานอกสถานที่ให้ชัดเจน
3. กำหนดบุคลากรและภาระงานให้ชัดเจน
4. ควรเพิ่มจำนวนคันรถให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
5. ควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาแต่ละแห่งให้มากขึ้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพการใช้ ในการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน สามารถนำไปใช้โดยให้นักเรียนใช้ในการสังเกต ศึกษาค้นคว้า จดบันทึก สิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงลึกถึงการดำรงชีวิต การได้รับประโยชน์จากสัตว์น้ำ และแหล่งน้ำ

กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา สามารถโยงเข้ามาเกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพอนามัย กับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมกับการใช้ดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำ และบริเวณรอบ ๆ ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนในท้องถิ่นต้องช่วยกันรักษาให้เกิดความสะอาดเอื้อต่อสุขภาพ

ปัญหาอุปสรรค

1. การควบคุมดูแลนักเรียนต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในเรื่องความปลอดภัยเพราะเด็กครูไม่สามารถควบคุมได้

2. นักเรียนมีความสนใจในระยะสั้น ๆ
3. ขาดบุคลากรในการควบคุมดูแลนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีความระมัดระวังในเรื่องของความปลอดภัยของนักเรียนให้มาก
2. ครูต้องคอยกระตุ้นเด็กในเรื่องการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ
3. เพิ่มบุคลากรในการควบคุมดูแลนักเรียนให้มากขึ้น

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศมีดังนี้

1. การใช้ห้องสมุด ซึ่งมีหนังสือ เอกสาร ตำรา และสื่อสิ่งพิมพ์ให้ศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ใช้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามกำหนดการของครูผู้สอนแต่ละรายวิชา เวลาหลังพักรับประทานอาหารกลางวัน

2. การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ใช้ได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

เทคโนโลยี

4. การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตตามโครงการห้องสมุดมีชีวิต ตามระบบ IT จะใช้ในชั่วโมงห้องสมุดเปิดให้บริการ

5. การใช้โทรทัศน์ทางการศึกษา ใช้ในชั่วโมงการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ
6. วีดิทัศน์ จะใช้สอนในชั่วโมงการเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค

1. นักเรียนค้นหนังสือออกมามากเกินไปจนความจำเป็น สร้างภาระงานให้กับบรรณรักษ์
ค่อนข้างมาก
2. ความสนใจของนักเรียนมีระยะสั้น ๆ ค้นหนังสือไม่เป็น
3. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีไม่เพียงพอ
4. นักเรียนยืมหนังสือกลับบ้านขาดความรับผิดชอบในการค้นหนังสือ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ

20 ที่ไม่ส่งคืนหนังสือกลับคืนห้องสมุด

5. นักเรียนแย่งกันใช้อินเตอร์เน็ต ระบบ IT ในการสืบค้นข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. ควรชี้แจงให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการใช้ห้องสมุด การสืบค้นข้อมูลจาก
อินเตอร์เน็ต ให้ปฏิบัติตามระเบียบการใช้อย่างคุ้มค่า
2. ควรใช้มาตรการการปรับค่าหนังสือล่าช้าเพื่อเป็นการบังคับให้นักเรียนนำหนังสือส่งคืน
ภายในวันและเวลาที่กำหนด
3. ควรเพิ่มบุคลากรทำหน้าที่ในห้องสมุดให้เพียงพอกับภาระหน้าที่รับผิดชอบ
4. ควรจัดลำดับ การใช้อินเตอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง

1. ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

2. ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญ

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

3. ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

4. ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 3 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการใช้
แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)					
ข้อ	ความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการใช้แหล่งเรียนรู้	ผลการคัดเลือก	ข้อ	ความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการใช้แหล่งเรียนรู้	ผลการคัดเลือก
1.	1	คัดเลือกไว้	13.	1	คัดเลือกไว้
2.	1	คัดเลือกไว้	14.	1	คัดเลือกไว้
3.	.08	คัดเลือกไว้	15.	.06	คัดเลือกไว้
4.	1	คัดเลือกไว้	16.	.06	คัดเลือกไว้
5.	1	คัดเลือกไว้	17.	1	คัดเลือกไว้
6.	1	คัดเลือกไว้	18.	1	คัดเลือกไว้
7.	1	คัดเลือกไว้	19.	1	คัดเลือกไว้
8.	1	คัดเลือกไว้	20.	1	คัดเลือกไว้
9.	1	คัดเลือกไว้	21.	1	คัดเลือกไว้
10.	1	คัดเลือกไว้	22.	1	คัดเลือกไว้
11.	.06	คัดเลือกไว้	23.	1	คัดเลือกไว้
12.	1	คัดเลือกไว้	24.	1	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์

อาจารย์ประจำภาคบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ

อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา

อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดร.ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์

หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษา
นครปฐม เขต 2

อาจารย์กนกรัตน์ สุพรรณอ่วม

ศึกษานิเทศ (ชำนาญการ)
สำนักเขตพื้นที่ศึกษานครปฐม เขต 2

นายสำราญ ลอยประสงค์

รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไร่ขิง
(สุนทรอุทิศ)
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางธนาวรรณ แสงไวยศยสุข
วันเดือนปีเกิด	9 ตุลาคม พ.ศ. 2503
ที่อยู่ปัจจุบัน	156/117 หมู่ที่ 6 ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนวัดแหลมคาง ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 16130
พ.ศ. 2521	ม.ศ. 5 จากโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
พ.ศ. 2523	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จากวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2527	คุรุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) จากวิทยาลัยครูจังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ